ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28”лютого 2024 р.
Ф-КДМ-3

Міністерство освіти і науки України

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

Кафедра географії та туризму

Реєстраційний №_____

Кваліфікаційна робота

ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖГІРСЬКОГО (ХУСТСЬКИЙ РАЙОН) ЛІСНИЦТВА

ІВАНИНА СВІТЛАНА МИХАЙЛІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітньо-професійна програма: ГЕОГРАФІЯ

Спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №_____ / 202_

Науковий керівник: **ІЖАК ТІБОР ЙОСИПОВИЧ**

(кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри географії та туризму)

Завідувач кафедри географії та туризму: **МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ**

(кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри географії та туризму)

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28”лютого 2024 р.
Ф-КДМ-3

Міністерство освіти і науки України

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

Кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота

ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖГІРСЬКОГО (ХУСТСЬКИЙ РАЙОН) ЛІСНИЦТВА

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV-го курсу

ІВАНИНА СВІТЛАНА МИХАЙЛІВНА

освітньо-професійна програма: ГЕОГРАФІЯ

спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник: **ІЖАК ТІБОР ЙОСИПОВИЧ**

(кандидат географічних наук, доцент,

доцент кафедри географії та туризму)

Рецензент: **МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ**

(кандидат географічних наук, доцент,

доцент кафедри географії та туризму)

Берегове

2024

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28”лютого 2024 р.
Ф-КДМ-3

Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Földrajz és Turizmus Tanszék

AZ ÖKÖRMEZŐI (HUSZTI JÁRÁS) ERDÉSZET FÖLDRAJZI JELLEMZÉSE

Szakdolgozat

Készítette: IVANINA SZVITLÁNA
IV. évfolyamos földrajz
szakos hallgató

Témavezető: IZSÁK TIBOR
(a földrajztudományok kandidátusa, docens,
a Földrajz és Turizmus Tanszék docense)
Recenzens: MOLNÁR JÓZSEF
(a földrajztudományok kandidátusa, docens,
a Földrajz és Turizmus Tanszék docense)

Beregszász – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП 8

1. ЗАГАЛЬНА ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОТГ МІЖГІР’Я 10

1.1. Географічне положення селища 10

1.2. Фізико-географічні особливості та клімат 12

1.3. Ґрунт 14

1.4. Рослинний та тваринний світ 14

1.5. Історичний огляд селища 15

1.6. Загальна економіко-географічна характеристика селища Міжгір’я 17

1.7. Населення та господарство 19

2. НАЗВА, ГАЛУЗЕВА НАЛЕЖНІСТЬ, ФОРМА ВЛАСНОСТІ 24

2.1. Географічне положення і його оцінка 24

2.2. Основні види діяльності підприємства 25

2.3. Адміністративно-організаційна структура Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» 26

2.4. Кліматичні, геоморфологічні та ґрунтові умови району розташування підприємства 39

3. ПРОДУКЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА 44

3.1. Аналіз виконання виробничої програми за минулий період 44

3.2. Формування виробничої програми на наступний рік 46

4. ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЛІЇ «МІЖГІРСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» 52

4.1. Організація території та виконання лісовпорядних робіт 52

4.2. Охорона та захист лісі 56

5. ЛІСНИЦТВО ТА ІНШІ ДІЯЛЬНОСТІ У ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ 58

5.1. Рубки головного користування 58

5.2. Рубки формування і оздоровлення лісів 60

5.3. Річний обсяг користування лісом з усіх видів рубок 60

6. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З МЕТОДАМИ ОХОРОНИ ЛІСУ ВІД ПОЖЕЖ 61

6.1. Методика попередження лісних пожеж 61

6.2. Проблема випалювання трави та його наслідки 63

ВИСНОВКИ.....65
ПІДСУМКИ.....67
РЕЗЮМЕ (на угорській мові).....68
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....69
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ.....71
СПИСОК ТАБЛИЦЬ.....72
ДОДАТКИ.....73
ПОДЯКА.....75
ДЕКЛАРАЦІЯ.....76

TARTALOM

BEVEZETÉS 8
1. A MIZSHIRJA KISTÉRSÉG ÁLTALÁNOS GAZDASÁGI ÉS FÖLDRAJZI JELLEMZÉSE 10
1.1. A település földrajzi fekvése 10
1.2. Éghajlat és természetföldrajzi sajátosságok 12
1.3. Talaj 14
1.4. Növény- és állatvilág 14
1.5. A település történeti áttekintése 15
1.6. Mizshirja általános gazdaság-földrajzi jellemzése 17
1.7. Népesség és gazdaság 19
2. MEGNEVEZÉS, ÁGAZATI HOVATARTOZÁS, TULAJDONFORMA 24
2.1. Földrajzi elhelyezkedés és annak értékelése 24
2.2. A vállalat fő tevékenységei 25
2.3. Az ukrajnai «Ukrajna Erdői» Állami Vállalat «Mizshirjai erdészeti gazdaság» fiókjának igazgatási és szervezeti felépítése 26
2.4. A vállalat és környékének éghajlati, geomorfológiai és talajviszonyai 39
3. A VÁLLALLAT TERMÉKEI 44
3.1. Az elmúlt időszak termelési program végrehajtásának elemzése 44
3.2. A következő évi termelési programjának kialakítása 46
4. AZ «UKRAJNAI ERDŐK» ÁLLAMI VÁLLALAT «MIZSHIRJAI ERDÉSZETI GAZDASÁGÁNAK» TEVÉKENYSÉGE 52
4.1. Területszervezés és erdőgazdálkodási munkák végrehajtása 52
4.2. Az erdők védelme és megőrzése 56
5. AZ ERDÉSZET ÉS EGYÉB ERDÉSZETI TEVÉKENYSÉGEK 58
5.1. Fakitermelés a fő felhasználási területen 58
5.2. Erdőalakítási és rehabilitációs célú fakitermelés 60
5.3. Az erdőhasználat éves volumene minden fakitermelési típus esetében 60
6. AZ ERDŐTŰZVÉDELMI MÓDSZEREK MEGISMERÉSE 61
6.1. Az erdőtüzek megelőzésének módszerei 61
6.2. A fűégetés problémája és következményei 63
KÖVETKEZTETÉS 65

ÖSSZEFOGLALÁS 67
REZÜMÉ (magyar nyelvű összefoglalás) 68
FELHASZNÁLT IRODALOM 69
ÁBRÁK JEGYZÉKE 71
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE 72
MELLÉKLET 73
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS 75
NYILATKOZAT 76

ВСТУП

Тема дослідницької роботи обрана з метою дослідження географічної характеристики Міжгірського лісництва. Вивчення географічної характеристики лісництва є дуже актуальною з кількох причин: ліси відіграють життєво важливу роль у збереженні біорізноманіття та регулюванні клімату нашої планети; дослідження лісництва дає нам знання, необхідні для визначення екосистем, які потребують пильної уваги та розробки заходів з їх збереження та відновлення; зрозуміння впливу клімату, ґрунту, водних ресурсів та геологічних процесів на ріст та здоров'я лісів є ключовим для ефективного управління лісовими ресурсами.

Дослідження географічних характеристик Міжгірського лісництва включає аналіз клімату, ґрунтових умов, рельєфу, гідрології та геологічних особливостей лісництва. Вивчення історії розвитку Міжгірського лісництва є аналізом того, як географічні фактори та людська діяльність протягом історії впливали на стан лісів. Дослідження Міжгірського лісництва є актуальним та практично важливим. Отримані знання допоможуть у збереженні біорізноманіття, покращенні стійкості лісів до екологічних загроз та раціональному використанні лісових ресурсів.

Мета дослідження:

Дослідження географічного розподілу різних видів дерев і рослин у лісництві. Метою може бути встановлення, які види рослин ростуть у певній географічній зоні лісництва, і які фактори сприяють розміщенню цих видів.

Вивчення взаємодії між людьми та лісовими ресурсами в географічному контексті, аналіз застосування лісів для різних цілей, таких як добування деревини, відпочинок чи збереження природи, і як це впливає на географічну характеристику лісництва.

Предметом дослідження є технологічні особливості, організаційно-технічні показники, способи і методи виконання рубок догляду, а також конкретні рекомендації щодо покращення стану лісових насаджень філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» шляхом правильного виконання різних видів рубок догляду за насадженнями.

Об'єктом вивчення географічних характеристик лісництва є ліси та їх розташування по географічних регіонах. Дослід з цієї галузі включають в себе аналіз

розподілу лісових масивів, кліматичні умови, ґрунтовий покрив та інші географічні чинники, які впливають на розміщення і розвиток лісної рослинності.

Методи дослідження: геоінформаційні системи (ГІС): цей метод використовує спеціальне програмне забезпечення для збору, аналізу та передбачення географічних даних про лісні ділянки. Топографічні дослідження: цей метод використовує географічні картографічні дані для вивчення рельєфу, землевпорядкування та меж лісних ділянок. Також важливу роль відіграє збір та характеристика даної інформації.

Міжгірське лісництво розташоване в мальовничій гірській місцевості Закарпатської області України. Його територія охоплює частину гірського масиву Горганів, де гори піднімаються до 1500 метрів над рівнем моря. Лісництво межує з іншими лісництвами, а також з гірськими річками та мальовничими долинами.

Ліси:

Міжгірське лісництво багате на ліси, які займають більшу частину його території. Найпоширенішими породами дерев є ялиця (*Abies*), сосна (*Pinus sylvestris L.*), бук (*fagis*), дуб (*Quercus*), явір (*Acer pseudoplatanus*), граб (*Carpinus betulus L.*). У лісах також ростуть ялина *(Picea abies)*, модрина *(Pinaceae)*, ясен (*Fraxinus excelsior L.*), клен *(Acer L.)*, липа (*Tilia*), осика (*Populus tremula L., Populus pseudotremula N. Rubtz.*), береза (*betula*).

Тваринний світ:

У лісах Міжгірського лісництва водиться багатий тваринний світ. Тут можна зустріти диких кабанів (*Sus scrofa*), оленів (*Cervus*), ведмедів (*Ursus*), рисей (*Lynx*), вовків (*Canis lupus L.*), лисиць (*Vulpes*), зайців (*lepores*), білок (*sciurus*), куниць (*marten*). У річках водиться форель (*tructa*), харіус (*grayling*), щука (*pilum*), пістряк (*aspersorium*).

Збереження природи:

Міжгірське лісництво є важливою зоною для збереження природи. Тут охороняються рідкісні та зникаючі види рослин і тварин. У лісництві також ведеться науково-дослідницька робота з вивчення екосистем гірських лісів.

В цілому, Міжгірське лісництво є унікальним природним комплексом, який має важливе значення для природокористування, економіки регіону та туризму.

1. ЗАГАЛЬНА ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СМТ. МІЖГІР'Я

1.1. Географічне положення селища

Міжгір'я (до 1953 року Волове) – селище на півночі Закарпатської області, що знаходиться в глибині чарівних і могутніх Карпатських гір. Незважаючи на статус села, Міжгір'я є районним центром (Рис. 1). До 1953 року Міжгір'я називалося Волове. Населення становить близько 10 тис. осіб. Через Міжгір'я протікає річка Ріка. Відстань до Ужгорода становить близько 130 кілометрів.

Село оточене гірськими полонинами Боржава та Красна (Рис. 2, ст.11). З північного сходу оточується горою Кам'янка (1587 м над рівнем моря) а з південного заходу горою Кук (https://xn--c1afrs9etbc.com/16/, 2024).

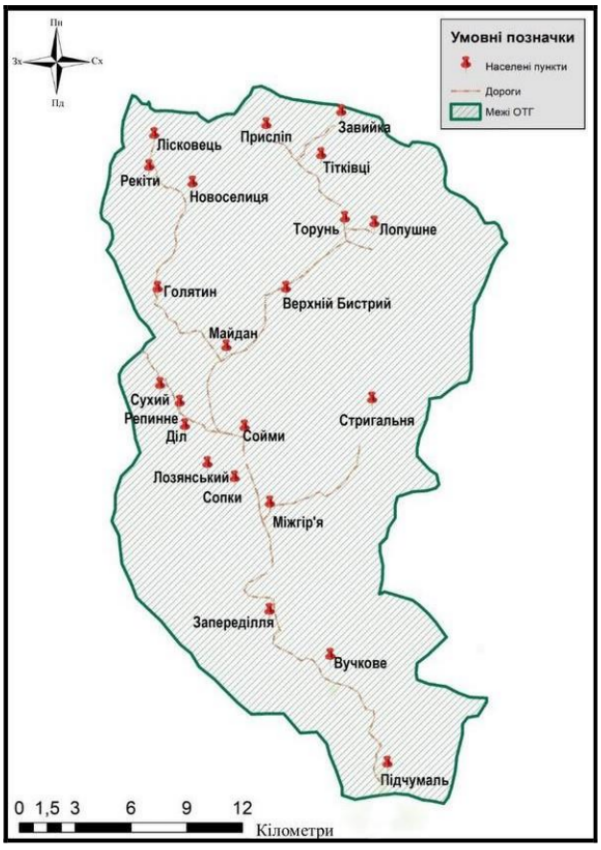

Рис. 1. Селище Міжгір'я (Власна редакція, 2024).

Рис. 2. Вид Міжгірського району на карті гуглу (Google Earth, 2022).

До Міжгір'я легко доїхати транспортом з різного куточку України, адже воно пов'язане дорогами з Ужгородом, Львовом, Мукачевим, Хустом та іншими населеними пунктами. Через село проходять такі дороги: Хуст–Міжгір’я–Воловець та Міжгір’я–Долина. Для тих, хто подорожує потягом, найближчими станціями Воловець (46 км.) та Хуст (53 км.) (https://horizont-al.com, 2022). Географічні координати центру Міжгір’я: пн.ш. 48º 31', сх.д. 23º 30', висота над рівнем моря: 452 м (https://dateandtime.info/uk/, 2023).

Область є однією з екологічно чистих серед регіонів України. Переважно гірсько-лісиста територія Нижніх Карпат слугує важливу роль як водозбір верхньої течії Тиси. Наявність унікальних, переважно природних ландшафтів, а також багатого флори та фауни, біологічного та ландшафтного різноманіття з високою часткою заповідних територій (13,4% площі) є важливим природним заповідником для регіону, країни та світу. Саме ж Міжгір’я знаходиться фактично в центрі області, що робить його клімат приємним та комфортним (Мікловда, Пітюлич, 2013).

До складу Міжгірської селищної ради входять: Міжгір'я (458 га), Стригальні та Запереділля (106 га), що лежить вздовж південної траси до Хуста (https://uk.wikipedia.org/wiki, 03.05.2024, 19:40).

1.2. Фізико-географічні особливості та клімат

Геологічна будова Закарпаття, з його флішовими структурами, не допомагає утворенню рудних родовищ. Але, активний магматизм за часів палеозою, мезозою та особливо неогену, призвів до появи різноманітних корисних копалин.

Окрім родовищ ртуті, свинцю, цинку та міді, Закарпаття має поклади солі (Солотвинське родовище кам'яної солі володіє значними запасами у 0,5 млрд. т.), каоліну (Запаси каоліну, сировини для фарфоро-фаянсової промисловості, в області перевищують 5 млн. т.), бурого вугілля, алуніту (цей мінерал використовується в хімічній промисловості), бариту (важлива сировина для нафтогазової та хімічної промисловості), будівельних матеріалів (граніт, базальт, андезит, пісок, глина), мінеральних фарб та сировини для цементної промисловості (вапняк, мергель).

Закарпаття відоме своїми цілющими мінеральними водами в гірських районах, особливо в Міжгір'ї. Походження мінеральних вод Закарпаття пов'язане з його топографічними особливостями та історією геологічного розвитку.

Міжгір'я розташоване в помірному кліматичному поясі. Місячні температури високі з кінця квітня до початку жовтня, а періоди з температурою вище 10° С тривають 135–155 днів. Зими помірно-морозні і сніжні, тривають довго, до 5–5,5 місяців, з максимальною зимовою температурою -35°С (https://horizont-al.com, 2023). Річна кількість опадів досить висока, і через це, а також через низькі температури, гірська місцевість характеризується надмірною вологістю. Більше половини (66%) території країни вкрито лісами, а 28% – сільськогосподарськими угіддями, з яких лише 6,9% обробляється. Ліси Міжгірщини перебувають у постійному користуванні ДП «Міжгірське лісове господарство», ДП «Міжгірський держспецлісгосп» та національного природного парку «Синевир».

За типом лісоутворюючих порід найбільші площі займають бук (*fagis*) – 50% та ялина (*abiegnis*) – 34%. Річка Прогудня в'ється мальовничими краєвидами, протікаючи через село Синевир, а її витік знаходиться біля другого (Старого) перевалу Синевир, на північний захід від села. У нижній течії річка тече переважно на захід і частково на південний захід. Впадає в річку Ріка на південь від центру Міжгір'я. Річка має довжину 10 км і займає площу 23,2 км². Похил річки становить 27 м/км

(https://uk.wikipedia.org/wiki/, 2023). Річка має гірський характер. Долина вузька, глибока, частково заліснена. Заплави майже відсутні. Русло річки злегка вигнуте.

Ріка – річка в Закарпатської області, в Українських Карпатах, це не просто водойма, а джерело життя для навколишнього середовища. Її кришталево чисті води живлять ґрунти, ліси та луки, даруючи та забезпечуючи домівкою для багатьох рослин і тварин. Вона є невіддільною частиною екосистеми регіону. Права притока річки Тиса (басейн Дунаю). Довжина 92 км, площа басейну 1 240 км², дає домівку багатьом живим істотам, роблячи її екологічним центром регіону. Долина має V-подібну форму, шириною 40–500 м в нижній частині і трапецієподібну біля підніжжя гір, з максимальною шириною 4–5 км. Заплава у верхній і середній течії має ширину 40–100 м, розширюючись до понад 500 м біля села Липча, а в нижній течії розчленована старицями і протоками (https://vkarpaty.org.ua/karpaty-menu/riky-karpat/, 2023). Русло річки звивисте і розгалужене, з порогами і великою кількістю островів нижче села Торунь. Ширина річки становить 20–50 м, а найбільші перевищують 100 м. Похил річки становить 10 м/км, має змішане живлення. Льодовий режим нестабільний, з прибережним та осіннім льодоходом з початку грудня, а в окремі роки бувають без льодові періоди. На багатьох ділянках укріплені дамби: біля села Верхній Бистрий (з 1954 р.), м. Міжгір'я (з 1946 р.), с. Нижній Бистрий (з 1956 р.) та м. Хуст (з 1946 р.) є гідроелектростанція (https://vkarpaty.org.ua/karpaty-menu/riky-karpat/, 2023).

Використовуються для постачання води, також працює Теребле-Ріцька ГЕС (Рис. 3). Багато баз для відпочинку та поширений водний туризм.

Рис. 3. Річка Ріка з Теребле-Ріцькою ГЕС (https://www.google.com/search, 2022).

1.3. Ґрунт

У Міжгір’я розповсюджені такі види ґрунтів: бурі (червоний колір) гірсько-лісові середньо-глибокі (зелений, синій кольори) і глибокі переважно щебенюваті ґрунти (Рис. 4).

Рис. 4. Карта ґрунтів Міжгір’я (Кадастрова карта Міжгір’я, 2022).

1.4. Рослинний та тваринний світ

Рослинний світ цього регіону відрізняється багатством та винятковою красою: астра альпійська (*Aster alpinus*), білотка альпійська (едельвейс*) (Leontopodium alpinum),* еритреній собачий зуб (*Erythronium dens-canis*), сосна кедрова *(Pinus cembra),* тирлич вирізаний *(Gentiana acaulis)*, тирлич жовтий *(Gentiana lutea L.),* тис ягідний *(Taxus baccata L),* дзвоники карпатські *(Campanula carpatica Jacq),* ширянка альпійська *(alpinum),* виток карпатський, смородина карпатська *(Ribes petraeum Wulfen, syn. Ribes carpaticum Schultes),* ломикамінь карпатський *(Saxifraga carpatica),* льон гірський (*Linum extraaxillare),* рододендрон карпатський *(Rhododéndron myrtifólium Schott & Kotschy)*.

Фауна: серед тварин особливо поширені на Міжгірщині є лисиця *(Vulpes)*, вовк *(Canis lupus)*, бурий ведмідь *(Ursus arctos)* , борсук *(Meles)*, куниця *(Martes),* горностай *(Mustela erminea L.)*, видра *(Lutra)*, лісовий кіт *(Felis silvestris),* рись *(Lynx)* , заєць

(Lepus), білка *(Sciurus vulgaris)*, дикий кабан *(Sus scrofa),* козуля *(Capreolus capreolus)*, карпатський олень *(Cervus elaphus).*

Серед птахів можна назвати глухаря *(Tetrao urogallus)*, тетерева *(Lyrurus)* , рябчика *(Tetrastes bonasia),* сіру куріпку *(Perdix perdix),* сову *(noctua)*, дика гуска *(Capreólus capreólus)*, дика качка *(anas),* а з плазунів поширені ящірки (*Lacerta agilis*), вуж *(Natrix),* веретільниця *(Anguis)*, гадюка звичайна *(Vipera berus),* саламандра *(salamandra)*. У річках району водиться багато риби: форель струмкова *(Salmo trutta),* лосось дунайський (*Hucho hucho*), харіус (*Thymallus*), умбра *(umber)*, бабець *(Cottus)*, марена *(Rúbia),* головень *(Squalius cephalus),* плітка *(Rutilus rutilus),* карась *(Carassius)* (https://zaktour.gov.ua/rayon/mizhgirrya, 2021).

1.5. Історичний огляд селища

Міжгір'я, яке до 1953 року мало назву Волове, утворилось майже 700 років тому. Перша згадка про селище датується 1415 р. Звідси дізнаємося, що Волове відносилось до роду Урмезеїв, з того часу пережило безліч змін, переходячи з рук в руки різних феодалів, стаючи частиною різних імперій та держав, проте воно завжди зберігало свою самобутність та неповторний колорит (https://xn--c1afrs9etbc.com, 2023).

За легендою, Волове було назване так на честь попередніх мешканців сеймів та Вучкова, які пасли на їхніх пасовищах худобу, в тому числі корів (Рис. 5). На початку були літні табори, далі зимові, тобто хатини і хліви для тварин (https://geoknigi.com, 2023).

За давніми легендами та найрозповсюдженішою версією науковців, Волове село отримало назву від перших пастухів, які пасли волів під горами Кук (1365 м) і Кам'янка (1587 м). Ці пастухи побудували собі хати. Вдячні мешканці назвали своє поселення в честь тварин, без яких життя в горах було б неможливим (https://geoknigi.com, 2023).

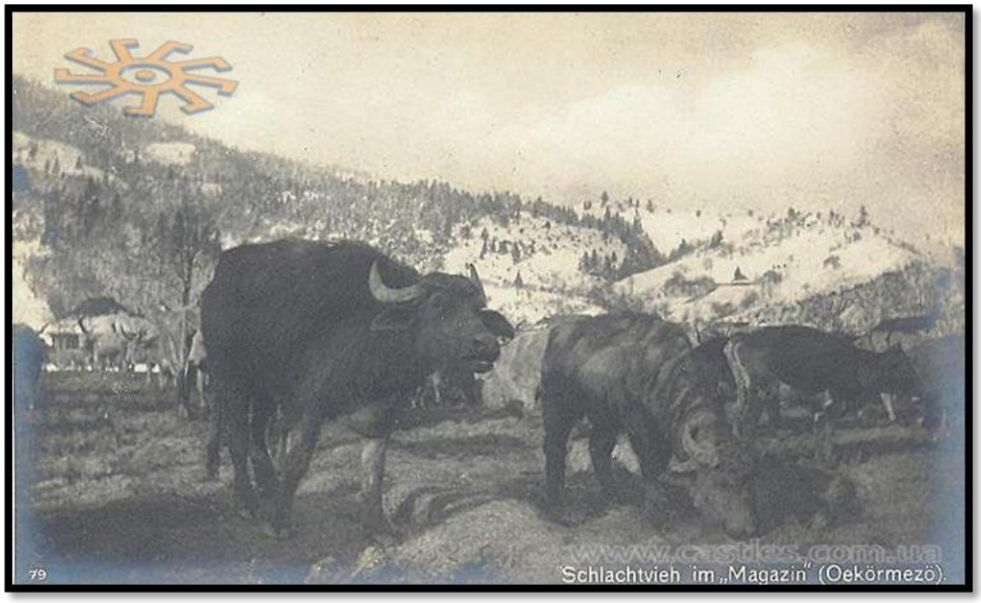

Рис. 5. Давня фотографія околиць Міжгір’я (https://www.google.com, 2021).

Дехто гадає, що долину Міжгір'я вперше розчистили лісоруби, зацікавлені в хвойних лісах, оскільки в нижній течії річок Ріки і Тиси були поширені широколистяні ліси (*silvae decidua*). Деревину транспортували з гір до річки спеціальними дерев'яними жолобами, які називали «ВАЛАМИ» (цей термін досі живе у Верховині). Поселення, де лісозаготівля здійснювалася валами, тому називалися Волове (Волове Поле). Зрештою, жолоби (вали), які використовувалися для транспортування деревини, почали називати сорочками, коли в регіон прибули німецькі поселенці. У період з XV по XIX століття, Волове переважно будувалось. У другій половині XIX століття більшість населення була неписьменною через матеріальні нестатки (https://mistaua.com, 2023).

На початку XX-го століття Волове стало повітовим центром, що охоплював весь верхній басейн. У Волові знаходилося губернаторство, нотаріальна контора та інші державні установи.

Під час Першої світової війни Волове зазнало важких випробувань. Воно було ареною запеклих боїв: у квітні 1919 року війська румунської шляхти зайняли всю територію і залишалися тут до літа 1920 року. Окупація румунськими військами залишила гіркі спогади для мешканців волівчан. У цей період майже вся торгівля припинилася. Хліба в селі не було, тому чоловіки ходили гірськими дорогами на Хуст, Іршаву та Білок за зерном, де їх часто забирали румунські солдати і били палицями. У 1947 році село Волове було перетворено на селище міського типу. До 1945 року в селі було мало промисловості. У 1953 році село було перейменоване на Міжгір'я, назва

якого зберігається до сьогодні (https://mistaua.com, 2023). В цьому цікавому і складному історичному періоду присвячено кілька пам'яток культури, старовинних церков та визначних місць у селищі. Загалом, історія Міжгір'я є прикладом непростої долі, яка випала на долю багатьох поколінь. Однак сьогодні селище є прикладом історичної автономії та важливим туристичним центром Закарпаття.

Міжгір'я та його околиці – це не лише мальовничі краєвиди, але й багатство на талановитих людей. З Міжгір'я родом поет, публіцист та громадський діяч В. С. Гренджа-Донський, який удостоївся Шевченківської премії. Верхнє Студене пишається своїм уродженцем – поетом Петром Скунцем, а також молодим науковцем та письменником Михайлом Рошко. Олексій Янчик, поет з Верхнього Студеного, також додав слави цьому краю. Село Рекіти подарувало світу прозаїків Василя Тарчинця та Андрія Дурунду. З Репинного родом письменник Володимир Фединишинець. Верхнє Студене пишається професором Олексієм Мишаничем, завідувачем відділенням давньої української літератури інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. З Вучкового походить професор Михайло Шегута, завідувач кафедри філософії України педагогічної Академії м. Стаханов. Голятин подарував світові доктора філологічних наук Миколу Зимомрю. З Міжгір'я родом доктор філологічних наук УжДУ Михайло Сюсько.

Ізок пишається вихідцем Степаном Бобинцем, деканом факультету романо-германської філології УжДУ, та Іваном Сеньком, завідувачем кафедри російської філології. Міжгірська ЗОШ 2023 року випустила доктора історичних наук Миколу Вегеша, який згодом став головою Центрвиборчкому. Пилипець пишається своїм уродженцем Михайлом Рябцем, який також очолив Центрвиборчком. Це лише деякі з багатьох талановитих людей, які народилися або виросли в Міжгір'ї та його околицях. Їхні здобутки в різних сферах науки, культури та громадського життя свідчать про багатство та потенціал цього краю (Міжгірська ЗОШ, 2023).

1.6. Загальна економіко-географічна характеристика селища Міжгір’я

Селище Міжгір'я розташоване в мальовничій гірській місцевості Закарпатської області України, на річці Ріка.

Транспортне сполучення:

Міжгір'я має зручне транспортне сполучення з іншими населеними пунктами області. Через селище проходить автодорога Н09, яка з'єднує його з містами Свалява та Мукачево. Також у Міжгір'ї є залізнична станція, яка знаходиться на лінії Свалява - Солотвино.

Економіка:

Основними галузями економіки селища є лісове господарство, туризм та сільське господарство. Міжгір'я оточене лісами, які є важливим джерелом доходу для місцевих жителів. У селищі працює підприємство, яке займається заготівлею та переробкою деревини, володіє значними природними ресурсами дикоростучих плодів і ягід, вирощують зернові культури, овочі, фрукти та худобу . Щорічно в районі заготовлюється близько 120 тонн грибів, 40 тонн ягід.

Також Міжгір'я є популярним місцем для туризму. Тут є багато мальовничих місць, таких як гори, річки, озера та водоспади. У селищі також є кілька санаторіїв та будинків відпочинку, пішохідні маршрути, обладнана лижна траса, готелі і турбази, де можна зупинитися на ніч.

Інфраструктура:

У Міжгір'ї є всі необхідні для життя об'єкти інфраструктури, такі як школи, лікарні, магазини, кафе та ресторани.

Міжгірська державна нотаріальна контора, База відпочинку «Кам’янка», Готельно-оздоровчий комплекс «Жива Вода», Міжгірська філія ПАТ «Закарпатгаз», Прокуратура Міжгірського району Закарпатської області, Відділ реєстрації актів цивільного стану Міжгірського районного управління юстиції, 3 школи, медичний коледж, ПТУ, торговий центр «Panorama», супермаркети: «Spar», «Рукавичка», «Делікат», бібліотеки, церкви, стадіони, дуже багато маленьких магазинів, багато аптек, лікарні, кафе, ресторани, квіткові магазини, будинок культури, Відділ Освіти, Міжгірська Селищна Рада.

В Міжгір’ї є початкова школа, Загальноосвітня школа 1-3 ступенів №1 (Рис. 6), медичний коледж, ПТУ (професійне технічне училище), Загальноосвітня школа 1-2 ступенів №1.

Рис. 6. Загальноосвітня школа 1-3 ступенів №1 (Власне фото, 2022).

1.7. Населення та господарство

Українці є домінуючою етнічною групою в Міжгір'ї, складаючи 90% населення. Інші етнічні групи, такі як росіяни, угорці, словаки, цигани та румуни, також представлені в цьому регіоні. Населення Міжгір'я становить 10 250 осіб, згідно з переписом (Рис. 7) 2001 року (Міжгірська селищна рада, 2022).

Забезпечення умов для розвитку українського народу має розглядатися як один із першочергових національних інтересів в основі державної політики та національної безпеки. Чинник народонаселення є одним із вирішальних факторів забезпечення стабільного та безпечного розвитку країни, а питання оптимізації розвитку населення слід розглядати як першочерговий інтерес країни, який є як фактором, так і результатом її функціонування. За допомогою отримання даних з селищної ради про народжуваність та смертність.

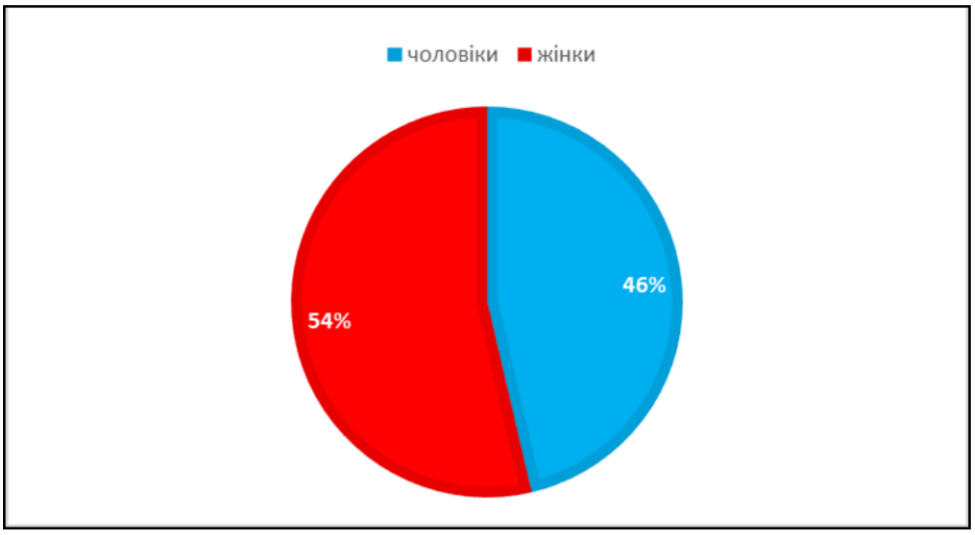

Рис. 7. Населення Міжгір'я (Міжгірська селищна рада, 2023).

Спочатку, ми розглянемо народжуваність Міжгір'я, з 2006–2022 роки. За допомогою стовпчикової діаграми, порівняємо як змінювалася народжуваність протягом 16 років (Рис. 8).

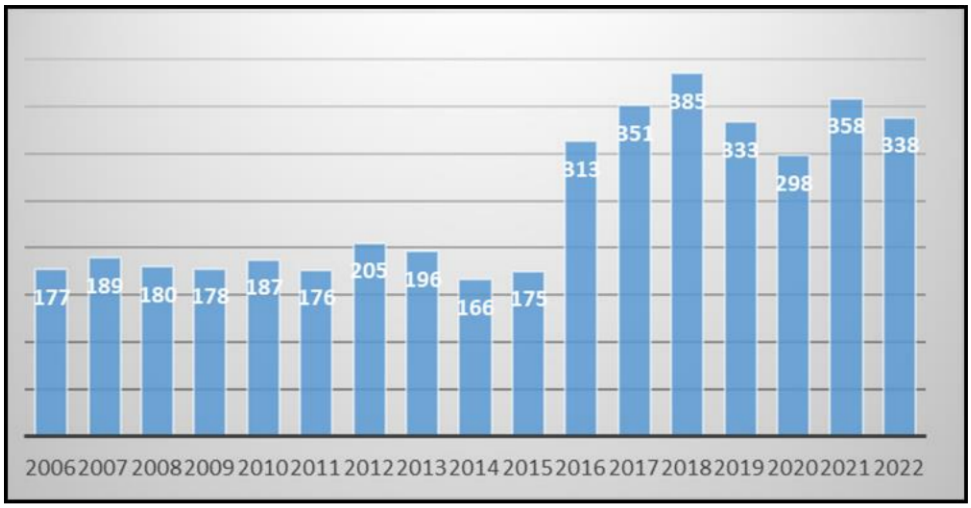

Рис. 8. Народжуваність населення селища Міжгір'я (на 1000 осіб).

Проаналізувавши діаграму, можна зробити такі висновки:

- з 2006 до 2011 років, народжуваність була майже стабільна.
- з 2012 р. збільшилася до 205 осіб, і на 3 роки зменшилася знову.
- з 2016 року народжуваність стрімко зросла майже вдвічі.

Отже, діаграма про народжуваність є важливим інструментом для візуалізації та аналізу демографічних процесів, зокрема народжуваності. Вона допомагає

встановлювати тенденції, знаходити зв'язки та робити висновки щодо впливу різних факторів на народжуваність, що сприяє прийняттю обґрунтованих рішень щодо політики національного розвитку, сімейної підтримки та соціальних ініціатив.

Аналізуючи діаграму, можна виявити зміни у рівні народжуваності, виявити причини та фактори, що впливають на цей показник, а також спрогнозувати майбутні тенденції.

Розглянемо смертність Міжгір'я з 2006–2022 роки (Рис. 9).

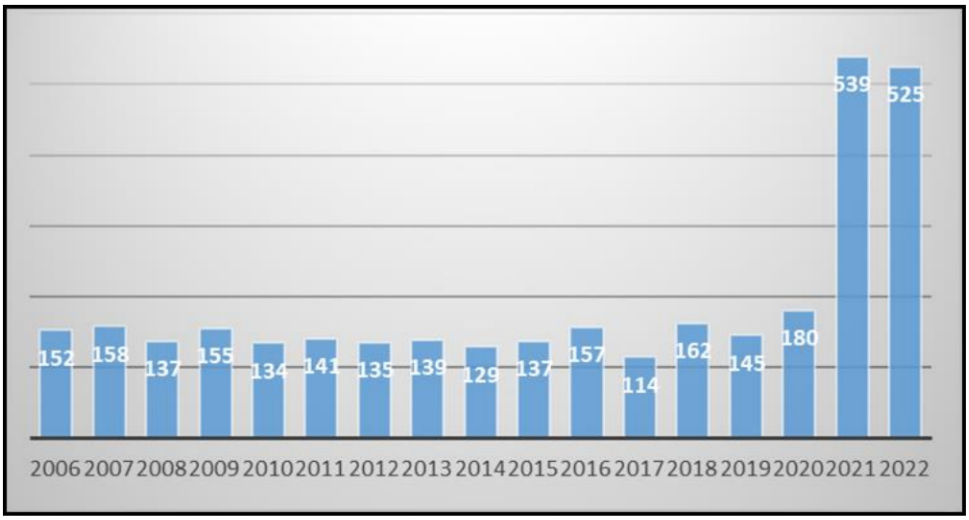

Рис. 9. Смертність населення селища Міжгір'я (на 1000 осіб).

Проаналізувавши діаграму, можна зробити такі висновки:

- з 2006 до 2016 років, смертність була майже однакова.
- у 2017 р. трохи зменшилася.
- з 2021 року смертність стрімко зросла майже втричі.

Причиною цього є розповсюдження різних хвороб, найпоширеніша серед них є COVID-19. Загальмувавши смертність в Міжгір'ї: впроваджуючи медичну реформу та європейські стандарти обслуговування. Вагомою причиною смертності у 2022–2023 роках є війна, яка забрала і продовжує забирати багато життів. Також спостерігається смертність на робочому місці, через нехтування технікою безпеки.

Аналізуючи діаграму про смертність, можна виявити зміни в рівні смертності протягом років, порівняти її між різними регіонами або групами населення. Такі порівняння допомагають виявляти тенденції та розуміти вплив різних факторів, таких як політичні реформи, покращення медичного обслуговування, епідеміологічні вибухи

або соціальні зміни, на смертність. Прогрес у галузі медицини, зменшення смертності від захворювань, підвищення якості медичного обслуговування та збільшення доступу до нього можуть бути відображені на діаграмах про смертність.

З іншого боку, вони також можуть виявляти тенденції в певних проблемних сферах, таких як захворювання, які зростають в поширенні або зв'язані з певними ризиковими факторами. Усі ці аспекти діаграм про смертність допомагають дослідникам, політикам і медичним фахівцям розуміти проблеми та виклики, пов'язані зі смертністю, і розробляти стратегії для покращення здоров'я населення. Наприклад, аналізуючи діаграму про смертність, можна виявити основні причини смерті та їх розподіл, що допоможе зосередити зусилля на попередженні та лікуванні конкретних захворювань або здійснити відповідні профілактичні заходи.

Отримавши дані про народжуваність та смертність, можемо вирахувати природний приріст населення Міжгір’я (Рис. 10). Формула для вирахування природного приросту: Природний приріст (‰) = Народжуваність (‰) – Смертність (‰).

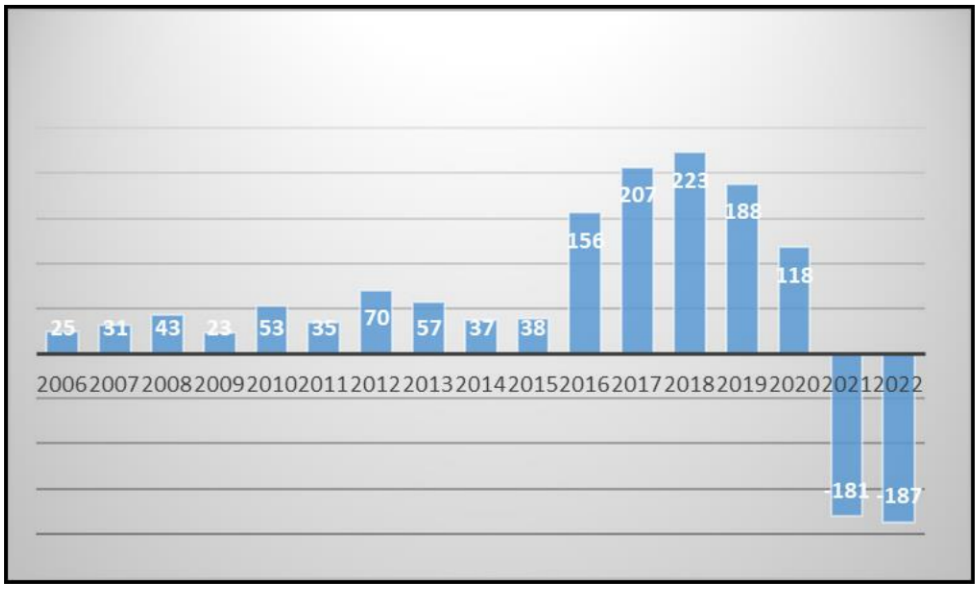

Рис. 10. Природний приріст населення селища Міжгір’я (на 1000 осіб).

Проаналізувавши діаграму, можна зробити такі висновки:

З 2006 до 2015 рр. спостерігається стабільний природний приріст населення. З 2016–2018 роки, завдяки правильній, соціальній політиці держави, а також, підтримки молодих сімей – спостерігався стрімкий приріст. З 2020 року відбувається зменшення природного приросту населення. Це зумовлено пандемією та війною.

Дивлячись на результати нашого дослідження, можу сказати те, що зберігається стабільне зменшення природного приросту населення. Якщо не вжити рішучих заходів в регулюванні трудових відносин, медичній реформі, соціальній політиці та створення безпеки в життєвому просторі, то це призведе до різкого зниження чисельності населення. Діаграма про природний приріст дозволяє аналізувати тенденції в рості або зменшенні населення через природні процеси. Позитивний природний приріст показує на переважання народжуваності над смертністю, і це доводить до зростання чисельності населення. Негативний природний приріст, навпаки, вказує на переважання смертності над народжуваністю, що може призвести до зменшення чисельності населення.

Аналізуючи діаграму про природний приріст, можна виявити зміни в рівні народжуваності та смертності протягом часу. Наприклад, можна встановити, чи спостерігається зростання народжуваності або зменшення смертності, і як це впливає на природний приріст населення.

Також можна порівняти діаграми природного приросту різних регіонів або країн, щоб виявити різниці в природному прирості та його тенденції між ними.

Діаграми про природний приріст є важливим інструментом для дослідження демографічних змін, планування розвитку та реалізації політики в галузі здоров'я, освіти та соціального забезпечення. Вони допомагають зрозуміти демографічні тенденції та використовувати цю інформацію для прийняття обґрунтованих рішень щодо майбутнього розвитку суспільства.

Аналіз сучасної демографічної ситуації та її динаміки за останні роки показує, що в Україні існує серйозна демографічна криза та соціально-економічні проблеми. В результаті воєнних дій російського агресора, населення країни, в тому числі селища Міжгір’я, значно скоротилося. Також відбувається масова міграція. Внаслідок цього постає питання- вирішення проблеми. На даний момент міграцію ще пов'язують із нерівномірністю економічного розвитку країн. У розвинених країнах виробнича сфера постійно потребує додаткової робочої сили, а країнах, що розвиваються, часто спостерігається нестача робочих місць. Територіальний розподіл робочої сили впливає на міграцію (Бльок, 2023).

2. НАЗВА, ГАЛУЗЕВА НАЛЕЖНІСТЬ, ФОРМА ВЛАСНОСТІ

2.1. Географічне положення і його оцінка

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» розташоване на північному сході середньої частини Закарпаття. Загальна площа лісового фонду, який наданий підприємству у постійне користування для ведення лісового господарства та здійснення природоохоронної діяльності, сягає 45957,2 га. Лісами вкрито 42218,8 га земель, з яких на площі 11928 га перевищає у складі хвойні породи, на 17102 га домінують твердолистяні породи і тільки 208 га займають деревостани з м'яко листяних порід. Площа лісгоспу відноситься до Гірсько-карпатського лісогосподарського округу з розташуванням у трьох лісогосподарських районах: Стрийсько-Міжгірської Верховини, Полонинських Карпат та Високогірному районі 10501 тис. куб. м. (https://mdlg.com.ua/pro-gospodarstvo/, 2023).

Проекти лісовпорядкування не обмежуються лише веденням лісового господарства. Вони ґрунтуються на принципах сталого розвитку, що робить їх всеосяжними та відповідальними з точки зору екології. Цей підхід гарантує не лише збереження та приріст продуктивності лісових насаджень, але й: збереження та відновлення природних екосистем, охорона біологічного різноманіття, захист та збереження багатого видового складу флори та фауни українських лісів.

Збереження природних ландшафтів- охорона природних характеристик різних типів лісів, включаючи унікальні екосистеми та рідкісні види рослин. Відновлення корінних насаджень це відтворення природних лісових комплексів, характерних для даної місцевості, замість штучних монокультур. Захист ґрунтових та водних ресурсів, забезпечення збереження та чистоти ґрунту та водних джерел, що живлять ліси.

Сприяння соціальному та економічному розвитку: забезпечення місцевого населення деревиною, забезпечення стійкого постачання деревини для місцевих потреб, з урахуванням екологічних норм, створення робочих місць, розвиток лісової галузі та створення нових робочих місць у регіонах, де розташовані ліси.

Розвиток рекреаційного потенціалу, забезпечення можливостей для відпочинку та оздоровлення на природі, сприяючи розвитку екотуризму, захист лісів від шкідників та хвороб, вжиття заходів для запобігання поширення шкідників та хвороб, які можуть

зашкодити лісовим насадженням. Боротьба з лісовими пожежами, забезпечення ефективної системи запобігання та гасіння лісових пожеж. Відновлення деградованих лісових земель, проведення заходів з рекультивації та відновлення лісів, пошкоджених людською діяльністю або природними факторами.

Проекти лісовпорядкування – це не просто план роботи лісників, це стратегія збереження та примноження багатств українських лісів для прийдешніх поколінь. Підтримка та активна участь у проектах лісовпорядкування – це важливий крок до забезпечення сталого розвитку лісового господарства, збереження довкілля та покращення життя людей (Міжгірський держлісгосп, 2024).

2.2. Основні види діяльності підприємства

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» відіграє ключову роль у житті Міжгірського району, виконуючи дві головні функції: підприємство здійснює відповідальну та контрольовану заготівлю деревини на ввірених територіях, дотримуючись принципів сталого розвитку лісового господарства, деревина, заготовлена лісгоспом, переробляється на різні види продукції, такі як пиломатеріали, дрова, меблі та інші вироби з дерева, міжгірське лісове господарство забезпечує деревиною як місцеві підприємства, так і населення Міжгірського району, сприяючи розвитку будівництва, виробництва та інших галузей.

Основні види діяльності підприємства:

02.10. Лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві.

02.20. Лісозаготівля.

02.40. Надання допоміжних послуг у лісовому господарстві.

16.10. Лісопильне та стругальне виробництво.

41.20.Будівництво житлових і нежитлових будівель

49.41.Вантажний автомобільний транспорт.

Розрахункова лісосіка головного користування становить 42,4 тис.м3/рік (https://mdlg.com.ua/pro-gospodarstvo/, 2023).

2.3. Адміністративно-організаційна структура Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України»

Філія «Міжгірське лісове господарство» Державного Підприємства «Ліси України» – це потужне підприємство, що веде свою діяльність у мальовничій центральній частині Закарпатської області, на території Хустського адміністративного району. Філія об'єднує 9 лісництв (Табл. 1), які дбайливо опікуються лісовими багатствами регіону та розподіляється за територіальними громадами (Табл. 2, ст. 27).

Таблиця 1

Адміністративно-організаційна структура Філії «Міжгірське лісове господарство» (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Найменування лісництв	**Адміністративні райони, міста обласного підпорядкування**	**Площа, га**
Верхньобистрянське	Хустський	4562,0
Вучківське	Хустський	5183,0
Запереділянське	Хустський	4352,2
Ізківське	Хустський	4051,7
Лопушнянське	Хустський	4176,0
Майданське	Хустський	3981,9
Міжгірське	Хустський	4906,4
Пилипецьке	Хустський	6761,0
Соймівське	Хустський	7683,0
Всього по лісгоспу:		**45657,2**

В адміністративно-організаційній структурі також є лісопромислова дільниця та транспортно-промисловий цех.

У структурі лісового підприємства «Міжгірське лісове господарство» (Рис. 11, ст. 28) домінують ліси природного походження, їх частка становить 75,3% від загальної площі. Лісові культури займають 24,7%, а зруби – 2,7%. Незімкнуті лісові культури складають 1,5% від загальної площі.

Інші категорії угідь представлені менш значно. Сільськогосподарські угіддя займають 1,8% території. Біогалявини 0,4%, лісові шляхи, просіки, протипожежні

розриви та канави складають 0,8%. Водойми займають 0,3% території, а решта площ представлена незначними ділянками (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Таблиця 2

Розподіл лісів Філії «Міжгірське лісове господарство» за територіальними громадами (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Назви органів влади	**Назви лісництв**	**Перелік кварталів**	**Площа, га**
Хустський район			
Міжгірська селищна ТГ	Ізківське	1–11	2035,0
	Лопушнянське	1–23	4176,0
	Майданське	1–24	3981,9
	Верхньобистрянське	1–23	4562,0
	Міжгірське	1–27	4906,4
	Запереділянське	1–23	4352,2
	Вучківське	1–27	5479,9
	Пилипецьке	91–95; 102–103–105	1134,0
	Соймівське	17–19; 25–26; 20–24; 27–30; 32–46; 71–78; 81; 83; 120; 31; 79–80; 82; 84; 96–101; 106–113; 121;114–119	7796,1
Разом:	-	-	**38423,5**
Пилипецька сільська ТГ	Ізківське	12–25	2016,7
	Пилипецьке	1–16; 47–70; 85–90	5217,0
Разом:	-	-	**7233,7**
Всього:	**-**	**-**	**45657,2**

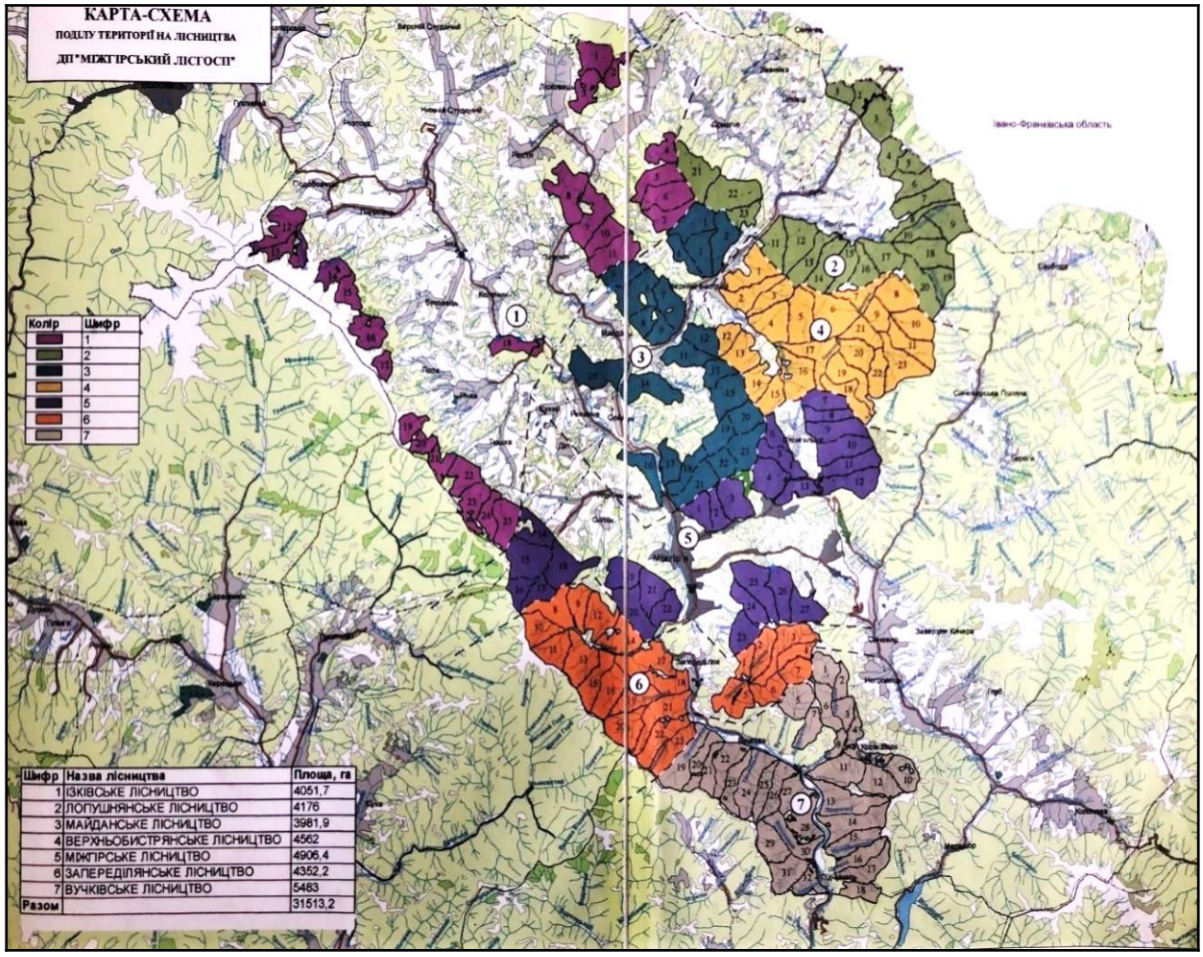

Рис. 11. Схема розташування Філії «Міжгірське лісове господарство» (Міжгірський держлісгосп,2024).

Структура лісового фонду Філії «Міжгірське лісове господарство» ґрунтується на чітко визначених категоріях, що відповідають українському законодавству. Ці категорії ґрунтуються на Наказі Державного комітету лісового господарства України №427 від 27 листопада 2012 року «Про віднесення до відповідних категорій лісів Закарпатської області, що знаходяться в постійному користуванні підприємств Держкомлісгоспу», а також на оновлених вимогах Лісового кодексу України (статті 39–41) та Постанови Кабінету Міністрів України № 733 від 16 травня 2007 року «Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок». З метою узгодження з чинним законодавством та урахування змін, що відбулися за ревізійний період, у 2020-2021 роках під час проведення базового лісовпорядкування було здійснено перегляд категорій лісів Філії. Цей перегляд ґрунтувався на: постанові КМ України № 55 від 30 січня 2019 року «Про затвердження переліку автомобільних доріг загального

користування державного значення»; постанові КМ України № 712 від 16 вересня 2015 року «Про затвердження переліку автомобільних доріг загального користування державного значення».

Оновлена структура лісового фонду Філії «Міжгірське лісове господарство» чітко відображає функціональне призначення лісів: експлуатаційні, рекреаційні, захисні, природоохоронні (Табл. 3). Склад деревостанів: бук, ялина, ялиця, сосна, дуб, граб, ясен, клен, осика, береза, вільха, явір (https://studopedia.su/17_12695_derzhavnogo-komitetu-lisovogo-gospodarstva.html).

Таблиця 3

Поділ лісів Філії «Міжгірське лісове господарство» на категорії (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Категорії лісів	Площа за даними Лісовпорядкування	
	Га	%
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення – разом	**772,7**	**1,7**
втому числі:		
Памятки природи	88,8	0,2
Заказники	683,9	1,5
Рекреаційно-оздоровчі ліси – разом	**6320,3**	**13,8**
втому числі:		
Ліси у межах населених пунктів	2,8	0,1
Ліси 1 і 2 зони округів сан. охор. лікув.-оздоровчих територій	602,5	1,3
Лісопаркова частина лісів зелених зон	1380,8	3,0
Лісогосподарська частина лісів зелених зон	2785,5	6,1
Рекреаційно-оздоровчі ліси, поза межами зелених зон	1548,7	3,4
Захисні ліси – разом	**14474,5**	**31,7**
в тому числі:		
Ліси протиерозійні	12422,4	27,2
Ліси уздовж смуг відведення автомобільних доріг	262,1	0,6
Ліси уздовж річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об’єктів	1790,0	3,9
Експлуатаційні ліси	**24089,7**	**52,8**
Всього по лісгоспу:	**45657,2**	**100**

Лісові простори Філії «Міжгірське лісове господарство» вражають своїм розмаїттям, розподіляючись за функціональним призначенням та складом деревостанів: Вучківське, Запереділянське, Верхньобистрянське та Лопушнянське лісництва: Тут зосереджені ліси, які використовуються для заготівлі деревини. Відповідальне ведення лісового господарства та дотримання принципів сталого розвитку забезпечують раціональне використання цих ресурсів та відтворення лісових багатств. Міжгірське лісництво: Саме тут знаходиться найбільша частка лісів, призначених для відпочинку та оздоровлення людей. Чисте повітря, мальовничі краєвиди та унікальна атмосфера цих місць роблять їх ідеальними для релаксу та покращення здоров'я. Міжгірське та Верхньобистрянське лісництва: Ці ліси виконують важливі ґрунтозахисні, водорегулюючі та інші екологічні функції. Вони оберігають ґрунт від ерозії, регулюють водний режим та сприяють збереженню біологічного різноманіття регіону. За даними лісовпорядкування, за складом деревостанів домінують бук лісовий (62,3%), ялина європейська (29,1%) та ялиця біла (7,9%). Інші 11 порід дерев, такі як сосна звичайна, дуб звичайний, граб, ясен звичайний, клен гостролистий, осика звичайна, береза біла, вільха чорна, явір гостролистий, липа серцеподібна та модрина європейська, займають менше 1% від загальної площі лісових ділянок (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Ліси відіграють важливу роль не лише в задоволенні потреб народного господарства в деревині та продукції побічних лісових користувань, але й у збереженні довкілля та забезпеченні умов для відпочинку людей. Крім економічної цінності, ліси мають значне екологічне та рекреаційне значення. Вони виконують водоохоронні функції, регулюючи водний режим та запобігаючи ґрунтовій ерозії. Ґрунтозахисні властивості лісів сприяють збереженню родючості ґрунтів та запобігають утворенню ярів та зсувів. Ліси також відіграють важливу роль у кліматорегулюванні, адже вони поглинають вуглекислий газ та виділяють кисень, пом'якшуючи зміни клімату. Крім того, ліси є місцями для відпочинку та оздоровлення людей, де можна насолодитися свіжим повітрям, мальовничою природою та тишею. Рекреаційні та бальнеологічні ресурси лісів сприяють покращенню фізичного та психоемоційного стану людей. Таким чином, ліси є не лише цінним природним ресурсом, але й важливим фактором збереження довкілля та покращення якості життя людей.

Філія «Міжгірське лісове господарство» манить мандрівників своїми мальовничими гірськими пейзажами, чистим гірським повітрям, багатством мінеральних джерел, численні бази відпочинку, санаторії та туристичні бази, які

пропонують широкий спектр послуг для любителів літнього та зимового туризму, а також зеленого туризму. Ці унікальні природні скарби створили сприятливі умови для розвитку тут різних видів відпочинку.

Територія лісгоспу має виразний гірський характер рельєфу, який представлений сильно розчленованими хребтами вздовж річки Ріка. Річка протікає з півночі на південь, а напрямок потоків менших річок визначається напрямком хребтів. Перепад висот над рівнем моря на цій території значний – від 500 до 1500 метрів. Всі ліси, що входять до складу лісгоспу, відносяться до гірських. Гірська частина рельєфу перетинається глибокими та вузькими долинами річок, а схили хребтів мають різну стрімкість, що додає мальовничості цій місцевості (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Вучківське лісництво

Філія «Міжгірське лісове господарство» підпорядковується Державному підприємству «Ліси України» і очолюється лісничим Романишином Андрієм Михайловичем. Помічником лісничого є Юрик Олег Васильович.

Вучківське лісництво (Рис. 12), загальною площею 5483,0 га входить до складу Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» і розташоване в південній його частині. Контора лісництва знаходиться в кв. 27, біля с. Вучкове, Міжгірського району, Закарпатської області, на відстані 14 км від контори лісгоспу та 15 км від районного центру. Територія лісництва розділена на одну майстерську дільницю та 8 майстерських обходів. На території лісництва встановлені 3 рекреаційні зони.

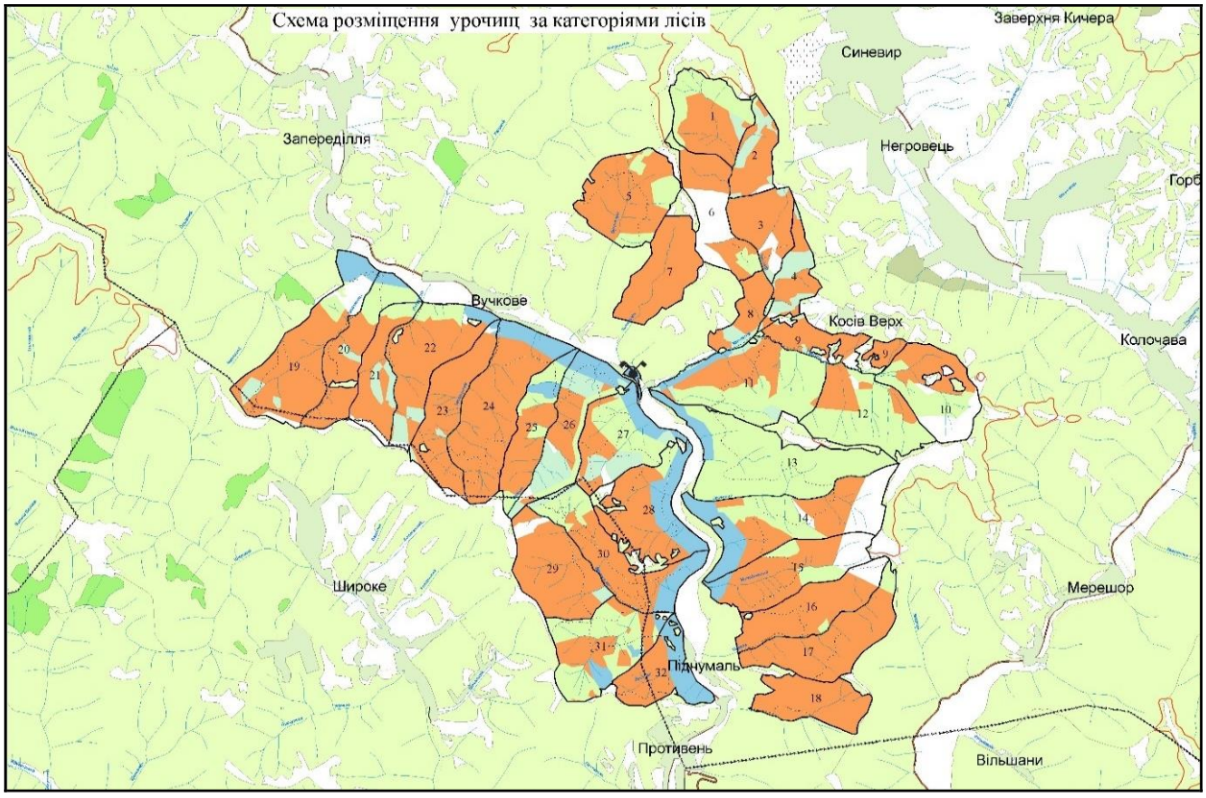

Рис. 12. Схема поділу лісів на категорії у Вучківському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Запереділянське лісництво

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Лісничий – Ціпан Андрій Григорович.

Помічник лісничого – Пішта Олександр Романович.

Запереділянське лісництво (Рис. 13), загальною площею 4352,2 га входить до складу Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» і розташоване на території Міжгірської селищної та Вучківської сільської ради. Контора лісництва знаходиться в с. Запереділля з розділом на одну майстерську дільницю та 4 майстерські обходи.

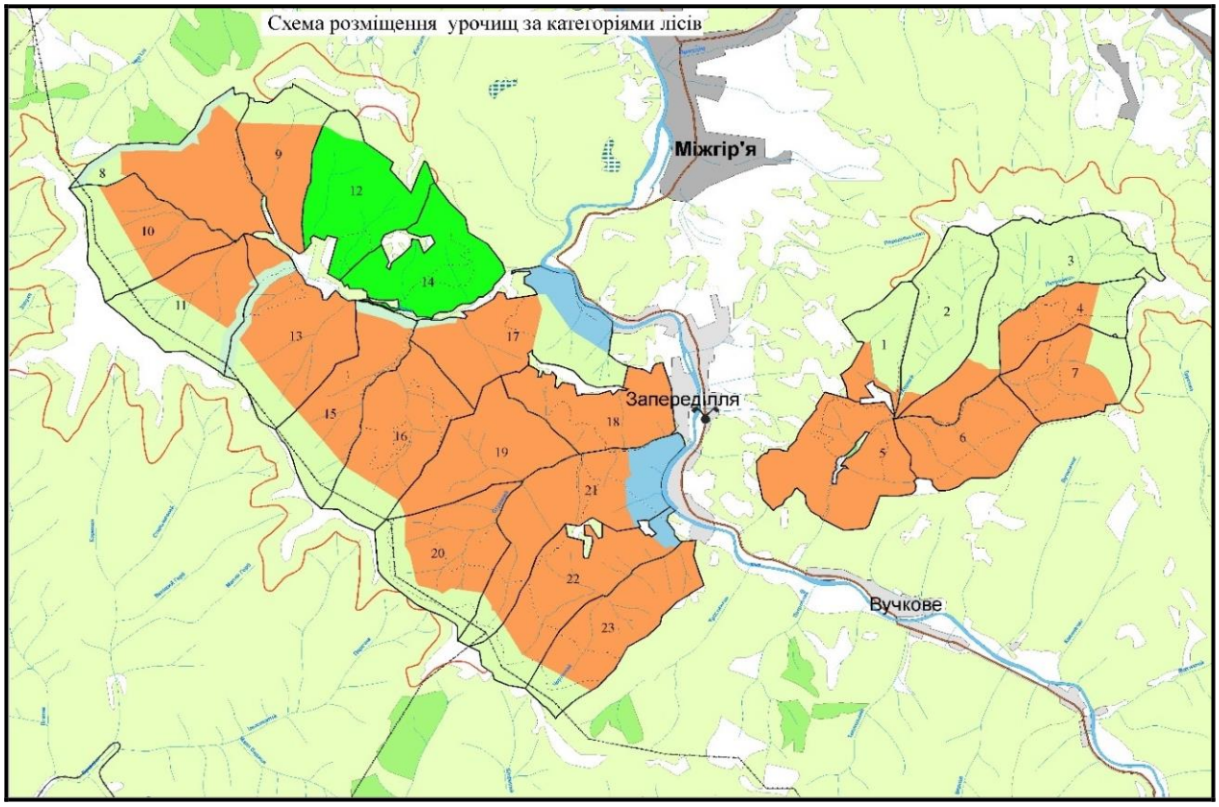

Рис. 13. Схема поділу лісів на категорії у Запереділянському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Міжгірське лісництво

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Лісничий – Роман Ігор Васильович.

Помічник лісничого – Романчак Олександр Васильович.

Міжгірське лісництво (Рис. 14), загальною площею 4906,4 га входить до складу ДП Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» і розташоване в центральній його частині. Контора лісництва знаходиться в смт. Міжгір’я.

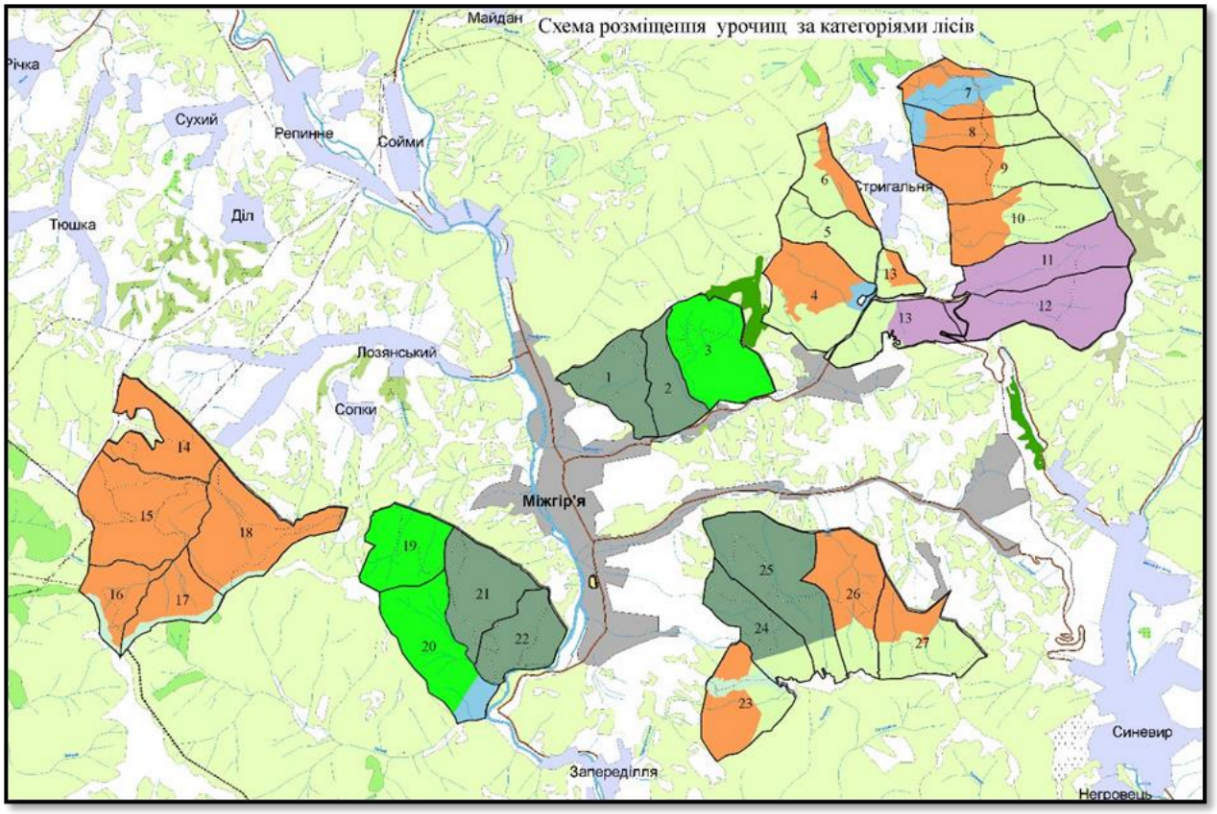

Рис. 14. Схема поділу лісів на категорії у Міжгірському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Верхньобистрянське лісництво

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Лісничий – Ледней Михайло Васильович.

Помічник лісничого – Жаба Віктор Васильович.

Верхньобистрянське лісництво (Рис. 15), загальною площею 4562 га входить до складу Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» і розташоване в північно-східній його частині на території Міжгірського адміністративного району.

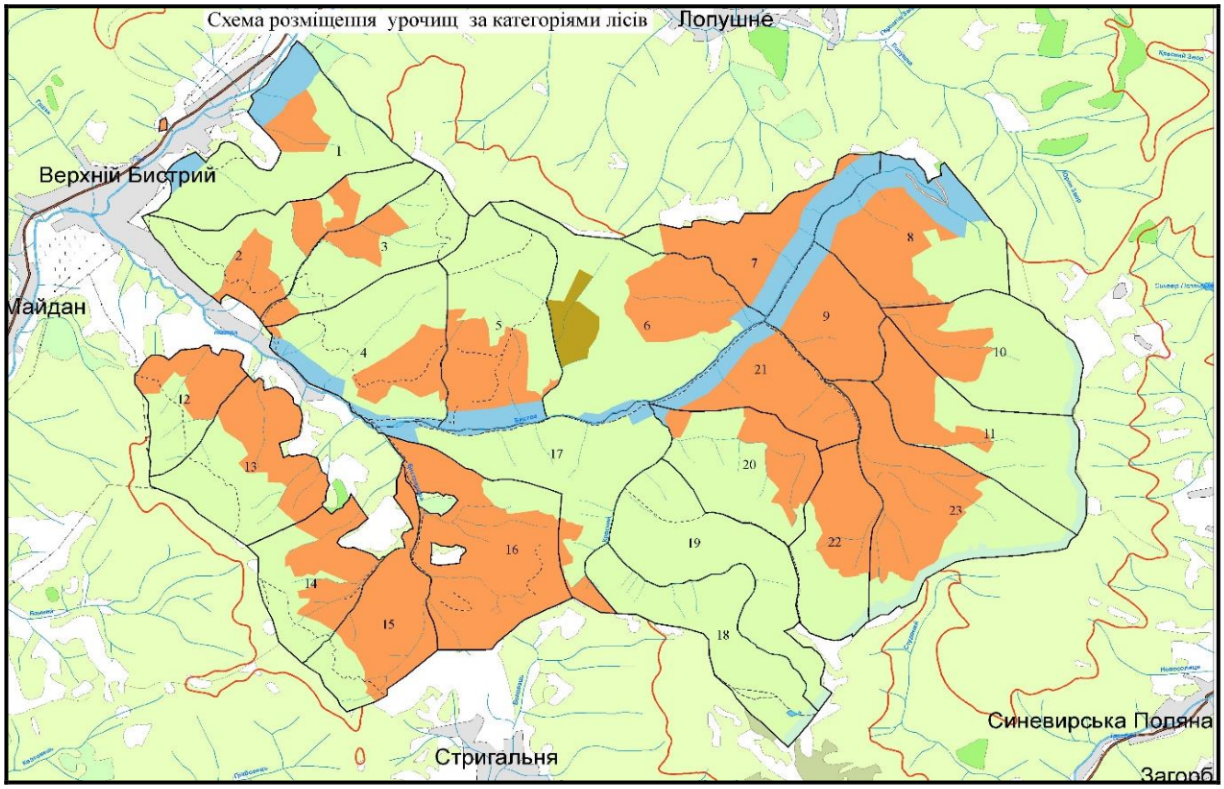

Рис 15. Схема поділу лісів на категорії у Верхньобистрянському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Майданське лісництво

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Помічник лісничого – Остап Євгеній Петрович.

Майданське лісництво (Рис. 16), загальною площею 3981,9 га входить до складу Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» і розташоване в центральній його частині на території Міжгірського адміністративного району.

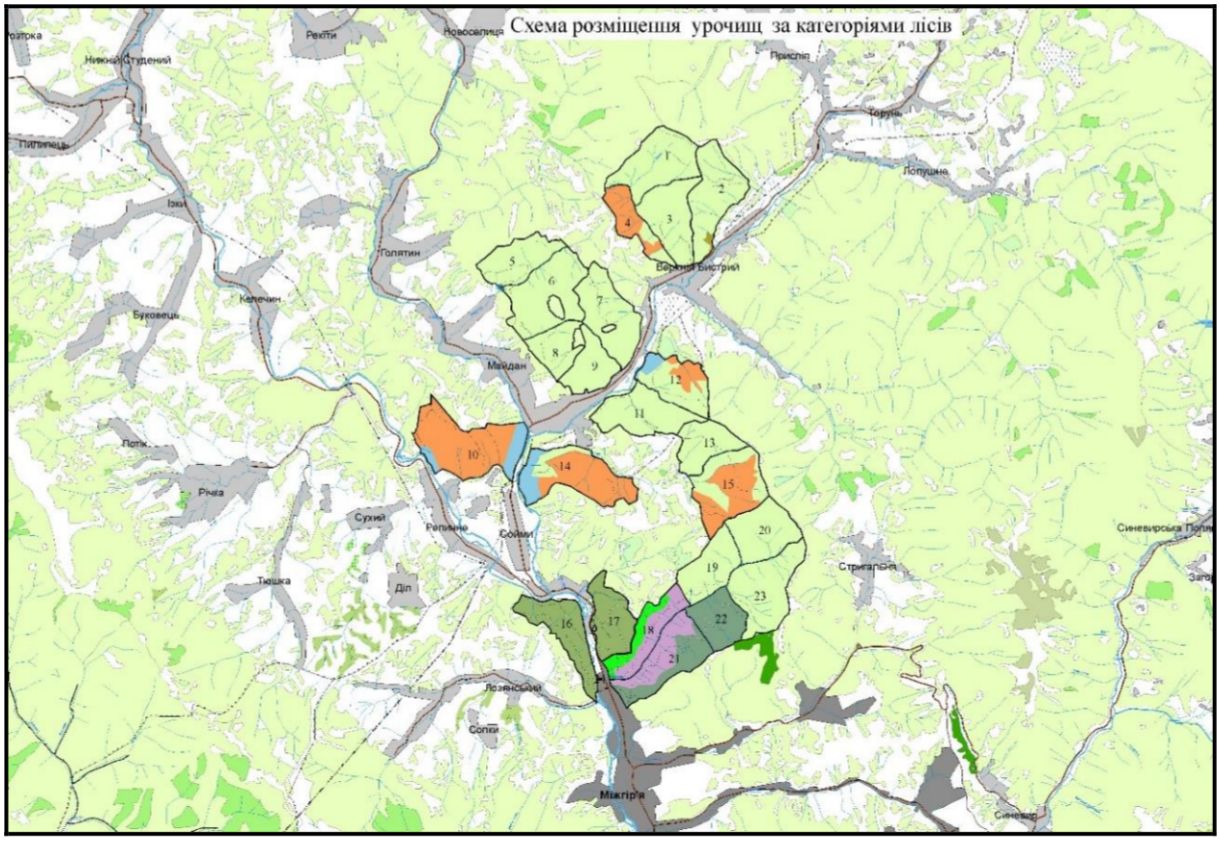

Рис. 16. Схема поділу лісів на категорії у Майданському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Лопушнянське лісництво

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Лісничий – Белень Василь Васильович.

Помічник лісничого – Вівчар Андрій Михайлович.

Лопушнянське лісництво (Рис. 17), загальною площею 4176,0 га входить до складу Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» розташоване в північно-східній його частині на території Міжгірського адміністративного району. Контора лісництва знаходиться в кв.14 в с. Лопушне на відстані 22 км. від контори лісгоспу.

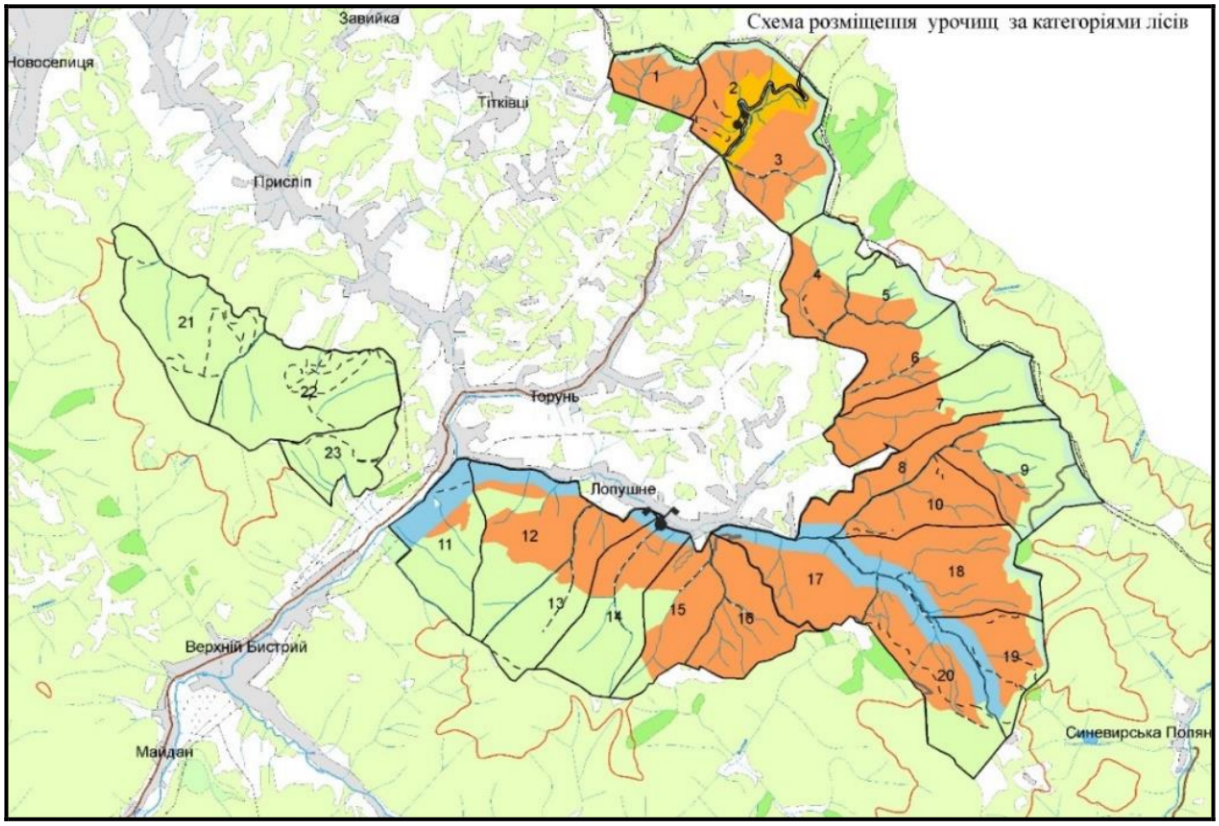

Рис. 17. Схема поділу лісів на категорії у Лопушнянському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Ізківське лісництво

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Лісничий – Микулин Дмитро Дмитрович.

Помічник лісничого – Гойчук Юрій Володимирович.

Ізківське лісництво (Рис. 18), загальною площею 4051,7 га входить до складу Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» і розташоване в північно-західній його частині на території Міжгірського району. Територія лісництва розділена на одну майстерську дільницю та 12 майстерських обходів.

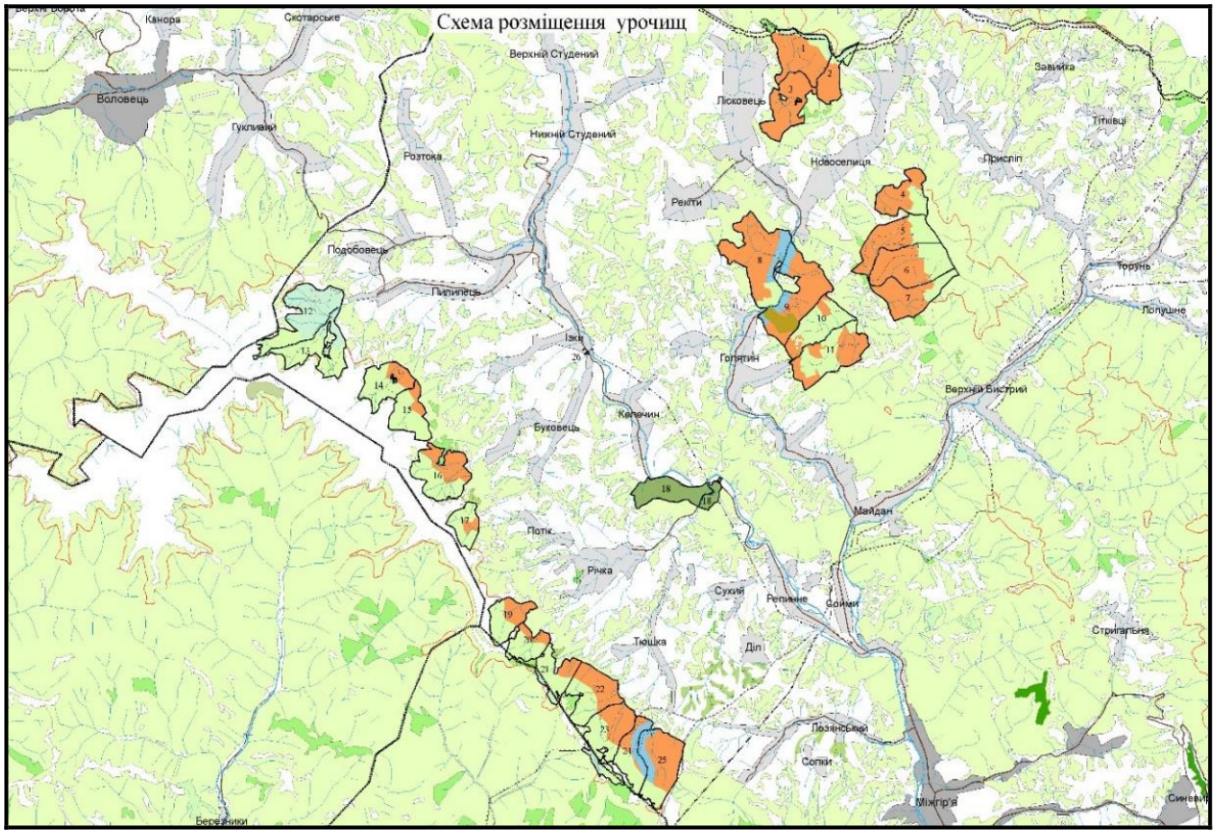

Рис. 18. Схема поділу лісів на категорії у Ізківському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Пилипецьке лісництво

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Лісничий – Черепанинець Сергій Михайлович.

Помічник лісничого – Столець Юрій Васильович.

Пилипецьке лісництво, загальною площею 6761 га входить до складу Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» і розташоване в північно-західній його частині на території Міжгірського району. Територія лісництва розділена на одну майстерську дільницю та 15 майстерських обходів.

Соймівське лісництво

Філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Тимчасово виконувач обов'язків лісничого – Веждел Іван Іванович.

Соймівське лісництво, загальною площею 7683 га входить до складу Філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» і розташоване в північно-західній його частині на території Міжгірського району. Територія лісництва розділена

на одну майстерську дільницю та 18 майстерських обходів (https://mdlg.com.ua/pro-gospodarstvo/, 2023).

2.4. Кліматичні, геоморфологічні та ґрунтові умови району розташування підприємства

Філія «Міжгірське лісове господарство» належить до Стрийсько-Міжгірської Верховини. Цей район характеризується гірським рельєфом, багатими лісовими ресурсами та унікальною екосистемою. Згідно з агрокліматичним районуванням, Філія «Міжгірське лісове господарство» розташована у гірському агрокліматичному районі. Це зумовлює специфічні умови для росту та розвитку лісових насаджень. Хустський район, де розташована філія, знаходиться в північно-східній частині Закарпаття. Він межує з Львівською та Івано-Франківською областями, а також з іншими районами Закарпатської області.

Район характеризується гірським, континентальним кліматом. Розташування Філії «Міжгірське лісове господарство» в Стрийсько-Міжгірській Верховині та гірському агрокліматичному районі визначає унікальні природні умови для ведення лісового господарства. Гірський рельєф, багаті лісові ресурси та сприятливий клімат сприяють збереженню та примноженню лісових багатств регіону. Знання особливостей географічного розташування та природних умов дозволяє філії ефективно вести лісове господарство та зберегти цінні природні ресурси для майбутніх поколінь.

Закарпаття – це не просто мальовничий куточок України, це справжня скарбниця природи, де поєдналися велич гір, багатство лісів, цілющі мінеральні води та гостинність людей. Воно огорнуте приємним помірно-континентальним кліматом. Влітку тут панує тепло (+21°C), а взимку мороз (-4°C), що створює комфортні умови для відпочинку протягом року. Земля щедро обдарована цілющими джерелами. Тут налічується понад 360 родовищ та джерел мінеральних вод, що володіють унікальними властивостями та сприяють оздоровленню організму. Поєднання мальовничого рельєфу, багатих лісів, цілющих мінеральних вод, комфортного клімату, багатовікових традицій та самобутньої культури багатонаціонального населення створює унікальний рекреаційний та соціальний потенціал Закарпаття. Завдяки своїм унікальним природним ресурсам та сприятливим умовам Закарпаття має всі шанси стати

санаторно-оздоровчим комплексом світового рівня. Розвиток цієї галузі не лише сприятиме оздоровленню людей, але й стимулюватиме економічне зростання регіону та створить нові робочі місця (https://www.wikidata.uk-ua.nina.az, 2023).

Філія «Міжгірське лісове господарство» розташована в помірно-континентальному, вологому кліматі. Середньорічна температура: +4,4°С. Опади на нижній частині гір- до 800 мм. на рік, на вершині гори до 1500 мм на рік. Часті зливи можуть спричиняти ерозійні процеси та вплив на лісове господарство: Вологість сприятлива для росту багатьох деревостанів, може призводити до розвитку грибкових захворювань. Температура- відносно м'яка зима, можливі весняні заморозки, які шкодять молодим саджанцям. Рясна кількість опадів може призводити до ерозії ґрунту. Необхідно вживати заходів з захисту ґрунту від ерозії.

Коротка характеристика кліматичних умов (Табл. 4, ст. 41), що мають значення для лісового господарства (Міжгірське лісове господарство, 2023).

Міжгірський район, як і вся Закарпатська область, перебуває під впливом західного та південно-західного переносу висотних повітряних мас з Атлантики та Середземномор’я. Вплив атлантичних повітряних мас- вологі приносять рясні опади, що сприятливо для росту багатьох лісових насаджень, змінні взимку можуть призводити до відлиг, а влітку до прохолодної погоди, злив та гроз зі шквалами. Сухе та холодне повітря надходить з сибірського антициклону, приносячи заморозки навесні та восени. Вплив арктичного повітря відрізняється різким похолодання, зрідка, взимку можуть траплятися вторгнення холодних, арктичних повітряних мас, що призводить до сильних морозів до -25с (https://geografiamozil2.jimdofree.com/, 2024).

Літня спека, коли температура вище 30° тепла, виникає в результаті наступу на райони Закарпаття континентального жаркого тропічного повітря з півночі Африки. Часті виноси тропічного повітря обумовлюють інколи в першій половині осені теплу і суху погоду.

Середньорічна температура повітря в Міжгірському районі становить +4,4°С. Найспекотніший місяць – липень з середньою температурою +16,4°С. Найхолодніший місяць – січень, його середня температура складає -5,0°С (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Таблиця 4

Основні кліматичні показники кліматичних умов району розташування підприємства (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Найменування показників	Одиниці вимірювання	Значення	Дата
1. Температура повітря:			
– середньорічна	Градус	+ 4,4	
– абсолютна максимальна	Градус	+ 31,0	Липень
– абсолютна мінімальна	Градус	– 34,0	Лютий
2. Кількість опадів на рік	Мм	1442	
3. Тривалість вегетаційного періоду	Днів	159	
4. Пізні весняні заморозки			30.05
5. Перші осінні заморозки			4.09
6. Середня дата замерзання рік			10.12
7. Середня дата початку паводку			25.04
8. Сніговий покрив:			
– товщина	См	57	
– час появи			Грудень
– час сходження у лісі			Березень
9. Глибина промерзання ґрунту	См	60	
10. Напрям панівних вітрів за сезонами:			
– зима	Румб	З	
– весна	Румб	Пд-Сх	
– літо	Румб	С	
– осінь	Румб	Пд-Зх	
11. Середня швидкість панівних вітрів за сезонами			
– зима	м/сек	3,1	
– весна	м/сек	3,6	
– літо	м/сек	3,2	
– осінь	м/сек	3,2	
12. Відносна вологість повітря за сезонами:			
– зима	%	75,0	
– весна	%	70,5	
– літо	%	73,5	
– осінь	%	75,2	

Абсолютні мінімуми температури повітря в Міжгірському районі в холодні зими можуть сягати -29°-31°С. Абсолютний максимум спостерігається в липні-серпні та становить +33°-34°С.

Розрахункова температура найбільш холодної п'ятиденки становить -17°С, найбільш холодної доби – -22°С.

Період, коли не має морозів триває в десь 158 діб. Найдовший цей період був зафіксований в 2002 році (202 дні), найкоротший – в 1986 році (137 днів).

Зима починається в середньому на початку третьої декади листопада, а закінчується в третій декаді березня. У високогір'ї до першої декади квітня. Тут мінусова температура, сніговий покрив, можливі різкі перепади температур.

Весна починається після стійкого переходу середньодобової температури через 0° в бік її підвищення, десь в середині третьої декади березня, а закінчився до першої декади червня. Нестійкий температурний режим, часті перепади від тепла до холоду, поява перших весняних квітів (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Літо починається тоді, коли середньодобова температура повітря переходить через +15°. В середньому з другої декади червня, а закінчується в кінець третьої декади серпня, або перша декада вересня Тривалість 70-80 днів. На високогір'ї триває близько півтора місяця, можливі зниження температури до 0-5° тепла, найспекотніший період року, активний ріст рослин, збільшення опадів.

Осінь починається в кінці третьої декади серпня, або на початку вересня, а закінчується о другій декаді листопада і триває 75-85 днів. Поступове зниження температури, опади у вигляді дощів, опадання листя. Тривалість та особливості кожного сезону можуть дещо відрізнятися в залежності від року та географічного розташування в межах Міжгірського району. Знання сезонних особливостей дозволяє лісникам ефективно планувати роботи з лісового господарства та захисту лісів від несприятливих природних факторів. Збереження та примноження лісових багатств Міжгірського району залежить від комплексного підходу, що ґрунтується на розумінні сезонних особливостей регіону та впливу різних факторів на лісові екосистеми.

Середня річна швидкість вітру становить – 1,9 м/с. Найбільші швидкості були в лютому по травень, листопад - грудень. Найменші швидкості були в літку. Початок осені, опади, середня багаторічна кількість: 1204 мм. Тепла частина року (квітень-жовтень): 763 мм. Холодна частина року (листопад–березень): 441 мм. Максимальна річна кількість: 1901 мм. Мінімальна річна кількість: 846 мм. Максимальний дощовий

період: Серпень–листопад (в цьому році випало 871,9 мм). Швидкість вітру та кількість опадів можуть значно відрізнятися в залежності від року та географічного розташування в межах Міжгірського району. Знання особливостей вітрового та опадного режиму дозволяє лісникам вживати заходів з захисту лісів від вітровалів, ерозії ґрунту та інших несприятливих природних факторів. Протягом року трапляється 19-25 днів з туманом. (Міжгірський держлісгосп, 2023).

3. ПРОДУКЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Аналіз виконання виробничої програми за минулий період

У ході аналізу виконання виробничої програми за 2022 рік було використано форму № 10-ЛГ. Детальний розрахунок розбіжностей між плановими та фактичними обсягами робіт, а також відхилень фактичної вартості виконання одиниці робіт від планової (Додаток 1).

Аналіз даних таблиці свідчить про загальне перевиконання планових показників витрат на 4804,7 тис. грн., що становить 30,7%. Зокрема, значно перевиконано план за рубками формування та оздоровлення лісів (РФОЛ) за кубомасою на 11,3%. Найбільш суттєве перевиконання спостерігається в частині прохідних рубок: площа вирубок перевищена на 32,7%, а заготівля деревини- на 42,6% (Рис. 19). Водночас, для проріджування та інших заходів, не пов’язаних з веденням лісового господарства, характерне зниження витрат.

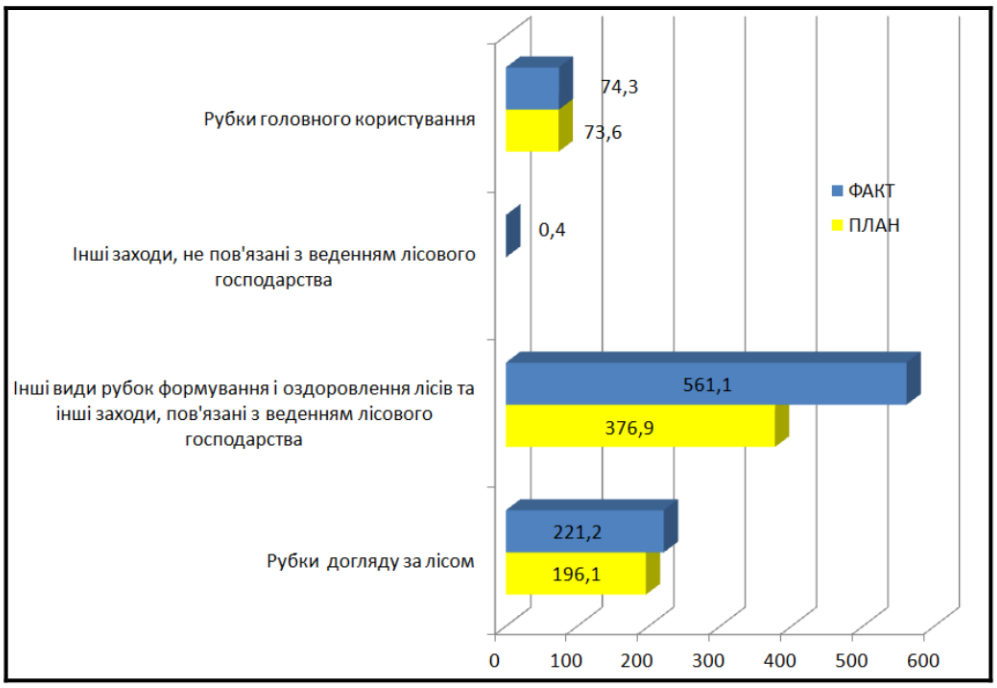

Рис. 19. Аналіз обсягів виконання планових завдань зі всіх рубок (за площею) по філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» за даними 2022 р.(Міжгірський держлісгосп, 2024).

Ми можемо проаналізувати те, що план за 2022 рік був перевиконаним. Можливими причинами є сприятливі погодні умови, підвищення продуктивності праці, впровадження нових технологій, збільшення попиту на деревину. Наслідки перевиконання плану- це збільшення доходів від лісового господарства, покращення стану лісів, створення нових робочих місць, вплив на довкілля.

Згідно з наданою вами таблицею, план за 2022 рік з рубки та інших заходів, пов'язаних з веденням лісового господарства, було виконано з перевищенням.

Загальне перевиконання плану склало 30,7% за обсягом робіт та 28,7% за сумою витрат.

Рубки догляду за лісом:

План виконано на 11,3% за обсягом та на 19,5% за сумою витрат. Найбільше перевиконання плану спостерігається у рубках прочищення (на 13,9%) та прохідних рубках (на 46,1%). Обсяг заготовленої деревини при рубках проріджування менший, ніж планувалося, на 134,1%.

Інші види рубок, формування і оздоровлення лісів:

План виконано на 31,6% за обсягом та на 31,3% за сумою витрат. Перевиконання плану спостерігається по всіх видах рубок, окрім суцільних санітарних рубок. Обсяг заготовленої деревини при суцільних санітарних рубках більший, ніж планувалося, на 30%.

Санітарні рубки:

План виконано на 33,1% за обсягом та на 31,6% за сумою витрат. Перевиконання плану спостерігається по обох видах санітарних рубок. Обсяг заготовленої деревини при вибіркових санітарних рубках більший, ніж планувалося, на 41,7%.

Інші заходи:

План виконано на 100% за обсягом та на 83,3% за сумою витрат. Обсяг робіт по інших заходах відповідає плану, а сума витрат менша на 16,7%.

Важливо зазначити, що перевиконання плану не завжди є позитивним явищем.

У даному випадку перевиконання плану по рубках догляду за лісом може призвести до виснаження лісових ресурсів. Також, перевиконання плану по санітарних рубках може свідчити про недосконалість системи планування та обліку таких рубок (Міжгірський держлісгосп, 2024).

3.2. Формування виробничої програми на наступний рік

Загальна площа, на якій планується провести РФОЛ, складає 1025,75 га. Очікується, що в результаті цих рубок буде заготовлено 34283 м3 деревини. План передбачає садіння лісу на площі 70 га та догляд за 593,9 га лісових культур. Для захисту лісу від пожеж планується влаштувати 2 км мінералізованих смуг та доглядати за 10 км існуючих смуг. Формування виробничої програми (Табл. 5).

Таблиця 5

Виробнича програма (Міжгірський держлісгосп, 2024).

№ Пп	Найменування заходів	Один. виміру	Обсяг	Календарні строки, міс.
ЛІСОВЕ І МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО				
1.2. Рубки формування і оздоровлення лісів				
1.	Рубки догляду за лісом, з них:	га	288,15	
		$м^3$	2945	
	Освітлення	га	46,75	IV-X
		$м^3$	196	
	Прочищення	га	188,7	I-XII
		$м^3$	1227	
	Проріджування	га	20,4	I-XII
		$м^3$	275	
	прохідні рубки	га	32,3	I-XII
		$м^3$	1247	
	вибіркові санітарні рубки	га	458	I-XII (виключаючи 1.04-15.06)
		$м^3$	23961	
	суцільні санітарні рубки	га	89,25	I-XII (виключ. 1.04-15.06)
		$м^3$	705	
	Інші заходи пов’язані з веденням лісового господарства	га	14,45	I-XII
		$м^3$	370	
	Інші заходи не пов’язані з веденням лісового господарства	га	0	I-XII
		$м^3$	0	

1.3. Допоміжні лісогосподарські роботи				
1.	Відведення лісосік під рубки ФіОЛ	га	300,6	I-XII
2.	Трелювання деревини на нижні склади	$м^3$	26784	I-XII
1.4. Відновлення лісів на землях, наданих у постійне користування				
1.	Садіння лісу	га	70	III-IV;X-XI
2.	Догляд за лісовими культурами в переводі на однократний	га	593,9	VI-X
3.	Доповнення лісових культур	га	13,5	X
4.	Обробіток ґрунту під лісові культури	га	70	III-IV
5.	Заготівля лісового насіння	кг	2264	Лпд I-II Дз IX-X
6.	Вирощування садивного матеріалу в розсаднику	га	0,7056	I-XII
		т. шт.	272,248	
1.5. Охорона лісу від пожеж				
1.	Влаштування мінералізованих смуг	Км	2	IV-X
2.	Утримання пожежних наглядачів	тис. грн.	0	IV-X
3.	Організація, утримання лісопожежних станцій	тис. грн.	0	I-XII
4.	Догляд за мінералізованими смугами	Км	10	IV-X
1.6. Боротьба з шкідниками та хворобами				
1.	Лісопатологічне обстеження	Га	4627	V- VIII
2.	Грунтові розкопки	Ям	139	V- VIII
СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ТА ІНШІ ЗАХОДИ				
Заготівля деревини в порядку рубок головного користування				
1.	Відведення лісосік під рубку головного користування	Га	73,6	I-XII
2.	Заготівля деревини	$м^3$	21000	I-XII
3.	Трелювання деревини на верхні склади	$м^3$	21000	I-XII

Інформація про розрахунок запасів та площ рубок, що здійснюються в рамках проведення лісового господарства (Табл. 6).

Таблиця 6

Розрахунок об’єму РФОЛ (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Види рубок	Фактичні дані		Планові показники	Об'єм вибір-ки, $м^3$ /га	Загальний об’єм	Вихід ділової деревини	
	га	%				%	$м^3$
Освітлення	32	5,5	46,75	4,2	196	0	0
Прочищення	129	22,2	188,7	6,5	1227	0	0
Проріджування	14	2,4	20,4	13,5	275	2,8	8
Прохідні рубки	22	3,8	32,3	38,6	1247	21	262
Вибіркові санрубки	313	53,9	458,15	52,3	23961	24,6	5894
Суцільні санрубки	61	10,5	89,25	7,9	705	18,5	130
Інші заходи пов’язані з веденням лісового господарства	10,00	1,7	14,45	25,6	370	28,9	107
Інші заходи не пов’язані з веденням лісового господарства	0,00	0,0	0	28,7	0	26,5	0
Разом	***581***	***100***	***850***		***27981***		***6401***

Для заповнення колонки «Фактичні дані» використовуються значення з «форми 10 ЛГ». Сума цих значень приймається за 100%, а інші значення в цій колонці розраховуються пропорційно до суми.

Значення для колонки «Планові показники» беруться з індивідуального завдання. Потім, використовуючи відсотки з колонки «Фактичні дані», для кожного значення в колонці «Планові показники» розраховується пропорційне значення.

Об'єм вибірки $м^3$/га для освітлення і прочищення береться з акту відведення цих ділянок в рубку.

Щоб знайти загальний об'єм для кожного рядка, необхідно перемножити значення з колонок «Планові показники» та «Об'єм вибірки». Після розрахунку всіх значень в цій колонці їх слід підсумувати, щоб отримати загальний об'єм.

Відсоток ділових дерев визначається на основі матеріалів матеріально-грошової оцінки. Для цього спочатку розраховується відсоток запасу ділових дерев, при цьому 100% дорівнює загальному запасу ділових та дров'яних дерев. Потім вихід ділових дерев в «м^3» розраховується шляхом множення загального об'єму на вихід ділової деревини у %.

Площу догляду за лісовими культурами в переводі на однократний можна знайти в таблиці 7.

Таблиця 7

Розрахунок площі догляду за лісовими культурами в переводі на однократний (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Рік створення	К-ть доглядів	Площа		Загальна площа доглядів
		%	Га	
1	5	100	45	225
2	4	55,6	25	100
3	3	94	42,3	126,9
4	2	107	48,2	96,4
4	1	101,3	45,6	45,6
Разом				593,9

На даному об’єкті проводиться доповнення лісових культур, які мають низьку приживлюваність, тобто 26-85%. Ця процедура здійснюється восени, після проведення інвентаризації. Культури, що не прижилися (менше 25%), списуються. Умовно прийнято, що доповнення проводитиметься на 30% площ лісових культур. При цьому планується заповнити 50% насаджених площ.

Для розрахунку загальної кількості сіянців (Табл. 8, ст. 50), що потрібні, слід врахувати три фактори: кількість посадкового матеріалу для основної посадки, кількість сіянців для доповнення існуючих культур та резервний запас.

Щоб забезпечити якість посадкового матеріалу, перед початком робіт проводиться його ретельна перевірка. Виявлені недоброякісні та відмерлі сіянці відбраковуються. Для компенсації можливих втрат під час посадки та догляду за

лісовими культурами створюється страховий запас посадкового матеріалу. Його обсяг становить 10% від загальної потреби в сіянцях для посадки та доповнення.

Таблиця 8

Розрахунок необхідної кількості посадкового матеріалу (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Заходи	Площа	Кількість сіянців тис.шт.га		Загальна кількість сіянців на 1 га	Кількість сіянців по породах тис.шт		Загальна кількість сіянців тис.шт
		Ялина європейська	Бук лісовий		Дуб звич.	Липа дрібнол	
Посадка лісових культур	45	3,333	1,667	5000	149,985	75,015	225
Доповнення лісових культур	13,5	1,6665		2	22,498		22,498
Разом	58,5				172,483	75,015	247,498
Страховий запас 10%					17,2483	7,5015	24,7498
Всього					189,731	82,517	272,248

Щоб визначити кількість сіянців, які можна отримати з 1 га розсадника, можна скористатися довідником лісничого або навчальною презентацією. У цих джерелах представлені дані для найпоширеніших порід дерев.

Таблиця 9

Розрахунок площі лісового розсадника та необхідної кількості лісового насіння (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Найменування показника	Одиниці виміру	Деревні породи		Разом
		Дуб черешковий	Ясен звичайний	
Потреба в сіянцях	Тис.шт	189,731	82,517	272,248
Вихід сіянців з 1 га розсадника	Тис.шт	380	400	
Площа розсадника	Га	0,4993	0,2063	0,7056
Норма висіву на 1 га	Кг	280	2100	
Потреба лісовому насінні	Кг	139,804	433,23	
Вихід чистого насіння	%	10	50	
Необхідно заготовити	Кг	1398,0	866	2264

Площа лісового розсадника розраховується шляхом ділення необхідної кількості посадкового матеріалу на вихід сіянців з 1 га розсадника (Табл. 9, ст.50). Норма висіву насіння на 1 га розсадника береться з індивідуального завдання. Потреба в лісовому насінні визначається шляхом перемноження потреби в сіянцях на площу лісового розсадника.

4. ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЛІЇ «МІЖГІРСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»

4.1. Організація території та виконання лісовпорядних робіт

Лісові масиви теперішнього державного підприємства «МІЖГІРСЬКИЙ ЛІСГОСП» до 1945 року були державними, приватними, церковними, а деякі у спільному користуванні. Після приєднання Закарпаття, як окремої адміністративної одиниці в складі України з 22 січня 1946 року на базі цих лісів були організовані лісові управи. До 1948 року лісові масиви Міжгірщини були підпорядковані Буштинській лісовій управі. В 1948 році створено Міжгірський лісгосп, на базі державних приватних та церковних лісів. Згідно наказу № 250 від 5 липня 1955 року по тресту «Закарпатліс» на базі лісів Міжгірського лісгоспу був організований ліспромгосп. В 1960 році Міжгірський ліспромгосп було об'єднано з Міжгірським промгоспом в одне комплексне підприємство Міжгірський лісокомбінат. 1964 році до складу Міжгірського лісокомбінату було приєднано деревообробну фабрику місцевпрому «Верховина». Згідно наказу об'єднання «Закарпатліс» Міністерства лісової і деревообробної промисловості від 05.03.1972 р. № 123 до складу Міжгірського лісокомбінату приєднано північну частину Буштинського лісокомбінату, який складався після цього з 9 лісництв загальною площею 58743 га (Міжгірський держлісгосп, 2024).

В подальшому проходили такі територіальні і структурні зміни: згідно постанови РМ УРСР від 05.01.1989 р. № 7 на базі чотирьох лісництв Синевір-Полянського, Остриківського, Синевірського і Колочавського організований державний природний національний парк «Синевір». На території залишившихся п'яти лісництв Міжгірського лісокомбінату, згідно наказу об'єднання «Закарпатліс» від 17.06.1987 року № 274 і наказу Міжгірського лісокомбінату від 31.12.1987 року № 781, створені два нових лісництва Лопушнянське і Запереділянське, таким чином станом на 01.01.1988 року лісокомбінат складався з 7 лісництв загальною площею 31530 га (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Міжгірський лісокомбінат в 1995 році згідно наказу Мінлістоспу України від 26.06.1995 р. № 507 на виконання Указу Президента України від 24.02.1995 р. № 142-95 та постанови Кабміну від 05.05.1995 р. № 322 був реорганізований в Міжгірський

держлісгосп. За ревізійний період 1989-1998 рр. Міжгірський держлісгосп згідно відповідних рішень і постанов прийняв 1 га і передав 17,6 га іншим землекористувачам, площа його згідно лісовпорядкування 1998 року становила 31513 га. З метою вдосконалення державного управління лісовим господарством України та подальшого розмежування функцій державного управління лісами з функціями господарської діяльності у відповідності до наказу Держкомлісгоспу України від 20.10.2004 р. № 179 державне лісогосподарське об'єднання «Закарпатліс» було ліквідовано, а на базі його майна було створене Закарпатське обласне управління лісового господарства. У зв'язку з утворенням Закарпатського обласного управління лісового господарства та з метою проведення у відповідність Статуту і найменування підприємства до Господарського кодексу України і наказу Державного Комітету з питань регулярної політики та підприємництва України від 26.06.2004 р. № 792/9391 «Про затвердження вимог щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу» згідно наказу Держкомлісгоспу України від 04.10.2005 р. № 427 Міжгірський держлісгосп був перейменований у Державне підприємство «МІЖГІРСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».

Перше лісовпорядкування лісів, які входять до складу лісгоспу проводилося в 1952 році Закарпатською аерофотолісовпорядною експедицією. Наступні лісовпорядні роботи проводились в 1959, 1963, 1978 та в 1988 роках двадцятого століття. В архівах збереглися такі матеріали цих робіт: планшети, плани лісонасаджень, таксаційні описи, проектувальні відомості (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Попереднє лісовпорядкування було проведено в 1998 році Львівською державною лісовпорядною експедицією Українського лісовпорядного підприємства В/О «Ліспроект» за І розрядом, у відповідності з інструкцією по проведенню лісовпорядкування в єдиному державному фонді СРСР (1986 р.). Починаючи з 1999 року на всій території лісгоспу проводилося безперервне лісовпорядкування. Воно полягало в щорічному проведенні натурних таксаційних робіт на площах охоплених господарською діяльністю, на прийнятих землях, на лісових ділянках, що зазнали впливу стихійного лиха. Всі поточні зміни вносилися в по видільну таксаційну і картографічну бази даних, які підтримувались в актуальному стані. Під час безперервного лісовпорядкування здійснювався контроль за якістю виконання лісогосподарських заходів і лісокористування, визначались місця їх проведення. За результатами безперервного лісовпорядкування надавались комплекти обліково-звітної

документації. Проводився аналіз виконання проекту організації та розвитку лісового господарства, а його результати доводилися на всі рівні господарського управління. З 2009 року безперервне лісовпорядкування перейшло на нову організацію робіт – передавання функцій польового збору інформації лісогосподарському підприємству.

Нинішнє лісовпорядкування 2010 року проведено за І розрядом Українською лісовпорядною експедицією Українського державного лісовпорядного проектного виробничого об'єднання ВО «Укрдержліспроект» Державного агентства лісових ресурсів України у відповідності з вимогами чинної лісовпорядної інструкції (Ірпінь, 2006 р.), рішеннями першої лісовпорядної наради і технічної наради за підсумками польових робіт (Міжгірський держлісгосп, 2024).

При проведенні польових лісовпорядних робіт базове лісовпорядкування керувалось:

- Лісовим кодексом України (2006 р.);
- Земельним кодексом України (2007 р.);
- Основними положеннями організації і розвитку лісового господарства Закарпатської області (2010 р.);
- Законом України «Про природно-заповідний фонд України» (2004 р.);
- Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (2007 р.);
- Законом України «Про тваринний світ» (1993 р.);
- Законом України Про мисливське господарство та полювання" (2010 р.);
- Законом України «Про Червону книгу України» (2002 р.), «Червоною книгою України» та «Зеленою книгою України» в редакції 2009 року;
- Державною цільовою програмою «Ліси України» на 2002–2015 роки;
- Водним кодексом України (1995 р.);
- посібником «Наближене до природи лісівництво в Українських Карпатах» (Львів, 2006 р.);
- іншими законодавчими актами та нормативними документами Уряду, Міністерства екології та природних ресурсів України, Державного агентства лісових ресурсів України.

Лісовпорядкування проведено за методом класів віку, який полягає в утворенні госпчастин, господарств, господарських секцій, які складаються з сукупності однорідних за складом і продуктивністю деревостанів, об'єднаних одним віком і

способом рубки лісу (Табл. 10). Первинною обліковою одиницею є таксаційний виділ, а первинною розрахунковою одиницею - господарська секція. Усі розрахунки здійснені на основі підсумків розподілу площ і запасів насаджень господарських секцій за класами віку.

Таблиця 10

Основні показники проведеного лісовпорядкування (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Показники	**Одиниці вимірювання**	**Обсяги**
Площа лісовпорядкування в т.ч. з використанням ортофотопланів	Га	31513,2 19908,0
Кількість кварталів	Шт	177
Площа кварталів:		
максимальна	Га	345,0
мінімальна	Га	66,0
середня	Га	178,0
Кількість таксаційних виділів	Шт	7246
Середня площа таксаційного виділу	Га	4,35
Закладено площадок вимірювально перелікової таксації	Шт	916
Закладено площадок на визначення сум площ поперечних перерізів деревостанів	Шт	1279
Закладено пробних площ - усього	Шт	10
В т.ч. на рубки догляду	Шт	5
Кількість планшетів	Шт	42

4.2 Охорона та захист лісів

Санітарний стан лісів цілком можна вважати задовільним. Проводиться робота з покращення стану лісів, загальний запас сухостійного і пошкодженого лісу збільшився на 91,47 тис.м3. Наявні осередки шкідників і хвороб лісу на площі 630,2 тис.га.

Обсяги заходів з лісозахисту наведені в табл.11. Прийняті 2-ою лісовпорядною нарадою без змін. Можуть уточнюватися в залежності від ситуації.

Таблиця 11

Схемі захисту лісових насаджень (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Найменування заходів	**Одиниця вимірювання**	**Запроектовано лісовпорядкуванням**	**Прийнято 2-10 л/в нарадою**	**Приміт ка**
Лісопатологічне обстеження	Тис.га	4,0	4,0	Щорічн о
Ґрунтові розкопки	Га Тис.грн.	250 2,5	250 2,5	при потребі
Обприскування розсадників	Га	3,3	3,3	при потребі
Біологічні заходи боротьби:				
виготовлення штучних гнізд	Шт.	700	700	Щорічн о
- ремонт штучних гнізд	Шт.	200	200	-*-
Організаційно-господарські заходи:				
- нагляд за появою осередків шкідників і хвороб	Га			На всій площі лісгоспу
- організація пунктів лісозахисту	Шт.	7	7	Ревізійн ий період
- пропаганда лісозахисту	Тис.грн.	1,0	1,0	Щорічн о

Під час ведення лісового господарства необхідно виконувати вимоги «Санітарних правил в лісах України» (Київ - 1995).

В загальній схемі захисту лісових насаджень від шкідників і хвороб лісу необхідно віддавати перевагу комплексній системі боротьби, яка визначає спрямоване

підтримування на низькому рівні чисельності популяцій шкідників і розповсюдження хвороб лісу з допомогою природних регуляторів і сполучення спеціальних лісозахисних заходів, включаючи біологічні, хімічні, лісогосподарські та інші методи боротьби.

Лісогосподарські, механічні і біологічні заходи необхідно проводити постійно, незалежно від вогнищ розмноження шкідників і розповсюдження хвороб лісу.

Хімічні заходи боротьби доцільно використовувати тільки при масовому розмноженні шкідників і розповсюджені хвороб лісу, коли інші заходи не дають позитивних результатів.

В комплексній системі захисту лісу необхідно приділяти велику увагу збереженню і збільшенню чисельності комахоїдних птахів і лісових мурашок, а також розмноженню і збереженню ентомофагів.

Розселення мурашників і розвішування штучних гнізд для птахів в першу чергу слід пристосовувати до місць можливої появи шкідників (Міжгірський держлісгосп, 2024).

5. ЛІСНИЦТВО ТА ІНШІ ДІЯЛЬНОСТІ У ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

5.1. Рубки головного користування

Лісгосп мав план заготівлі деревини на 1999–2008 роки, який передбачав загальну вирубку 28,3 тис. м³ деревини. З цієї кількості 16,9 тис. м³ становила ділова деревина. План був розрахований майже на декілька років, і до 2006 року лісгосп його дотримувався.

Незважаючи на наявну розрахункову лісосіку, протягом ревізійного періоду заготівлі деревини були нижчими. В середньому щорічно заготовлювали лише 81% від запланованого обсягу. Це пов'язано з тим, що в 2007–2010 роках, через зміну правил рубок головного користування в буковій господарській секції, не вдалося виконати план в повному обсязі. За ці роки було заготовлено в середньому 11,6 тис. м³ деревини, що становить лише 41% від діючої розрахункової лісосіки.

З ділової деревини щороку отримують в середньому 12,32 тис. м³, що становить 73% від обсягу, передбаченого розрахунковою лісосікою (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Ця розбіжність виникла через наявність серцевинної гнилі в букових насадженнях твердолистяного господарства. За проектом лісовпорядкування вихід ділової деревини з букових насаджень планувався на рівні 55,1%, але фактично було отримано лише 42,1%.

Незважаючи на те що 80 рубок головного користування проведено згідно з планом лісовпорядкування мали місце й певні відхилення у буковій господарській секції не було досягнуто розрахункової лісосіки а також проводились суцільні санітарні рубки букових насаджень після вітровалів ці фактори спричинили неповне використання проектних даних (Табл. 12, ст. 59).

Існуюча система розрахункової лісосіки та фактичні обсяги заготівлі деревини не відповідають принципам сталого лісокористування. Це призводить до накопичення перестиглих насаджень та зниження технічної якості деревини, особливо в твердолистяних породах.

Під час перевірки не виявлено порушень Правил рубок головного користування та Правил спеціального використання лісових ресурсів. Лісовпорядкування не зафіксувало жодних порушень під час проведення перевірки. Під час перевірки якості робіт з відводу лісосік не було виявлено жодних незадовільно виконаних ділянок.

Лісозаготівля на відведених ділянках ведеться з суворим дотриманням всіх вимог. Втрати дерева під час рубок головного користування виключені діяльність з лісозаготівлі відповідає найвищим стандартам екологічності та раціонального природокористування.

Таблиця 12

Виконання проекту рубок головного користування (площа- га; запас- тис. м³) (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Господарства	**Середньорічний обсяг розрахункової лісосіки запроектованої лісовпорядкуванням**			**Фактичний відпуск деревини в середньому за рік**		
	площа	запас у ліквіді	в тому числі ділової	площа	запас у ліквіді	в тому числі ділової
Усього по лісгоспу						
Суцільно-лісосічні рубки						
Хвойні	24,0	10,8	6,9	22,8	9,27	5,97
Поступові і вибіркові рубки						
Хвойні	6,0	1,9	1,4	5,2	1,14	0,88
Твердолистяні	76,0	15,6	8,6	36,6	12,97	5,47
Разом:	83,0	17,5	10,0	41,8	14,11	6,35
Разом						
Хвойні	30,0	12,7	8,3	28,0	10,41	6,85
Твердолистяні	76,0	15,6	8,6	36,6	12,97	5,47
Разом:	106,0	28,3	16,9	64,6	23,38	12,32

З точки зору раціонального використання лісових ресурсів та стимулювання продуктивності лісів, рубки головного користування потребують вдосконалення.

Проте, стан лісового фонду в цілому залишається задовільним (Міжгірський держлісгосп, 2024).

5.2. Рубки формування і оздоровлення лісів

Ліс – найважливіша природо утворююча окрема одиниця навколишнього природного середовища. Він добре впливає на клімат, відбувається очищення атмосферного повітря. Надзвичайно велика оздоровча і культурно-естетична роль лісу. Найрозповсюдженіше з цією метою використовуються рекреаційно-оздоровчі ліси лісгоспу, ділянка яких становить 1628,3 га.

В цілому територія рекреаційно-оздоровчих лісів характеризуються наступними показниками: середній клас естетичної оцінки – 2.8; пішохідної доступності – 2.7; рекреаційної оцінки – 1,9; стійкості до рекреаційних навантажень – 4.3; стадії рекреаційної дигресії – 0.9, що враховувалось під час проектування заходів благоустрою. Місця знаходження запланованих елементів благоустрою наведені в планових відомостях по лісництвах (Міжгірський держлісгосп, 2024).

5.3. Річний обсяг користування лісом з усіх видів рубок

Щорічний обсяг користування лісом з усіх видів рубок збільшився на 209,6% порівняно з визначеним минулим лісовпорядкуванням та на 180% порівняно з середнім за два останні роки. Це означає, що буде заготовлено значно більше деревини, ніж раніше. Найбільша частка загального обсягу лісозаготівлі (55,9%) припадає на рубки головного користування. Це рубки, які проводяться для отримання деревини. Зменшиться на 30,3% питома вага РФОЛ. Ці рубки проводяться для поліпшення стану лісів. Їх частка становитиме 43,3%, з них 38,2%- це санітарні рубання, які утворюються для видалення хворих та пошкоджених дерев. Зміни обсягу та побудова рубки пов’язані зі станом насаджень на момент нового лісовпорядкування (Міжгірський держлісгосп, 2024).

6. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З МЕТОДАМИ ОХОРОНИ ЛІСУ ВІД ПОЖЕЖ

6.1. Методика попередження лісних пожеж

Лісові пожежі – це небезпечне явище, що завдає шкоди екосистемам та може загрожувати життю людей. Їх виникненню сприяє комплекс причин, які можна поділити на дві категорії: Недбале поводження з вогнем: кидання недопалених цигарок, розведення багаття в заборонених місцях, використання несправної техніки. Це найпоширеніша причина лісових пожеж, на яку припадає близько 90% випадків.

Підпал: зумисне підпалення лісу з різними цілями (підпал сухої трави, випалювання конкурента, терористичні акти).

Несанкціоновані рубки: пошкоджені дерева та залишки деревини легше займаються і поширюють вогонь. Суха та спекотна погода: низька вологість повітря та висока температура роблять рослинність більш сухою та горючою.

Грозові розряди, блискавки можуть запалити дерева та суху траву. Сильні вітри, вітер розносить іскри та полум'я на значні відстані, сприяючи швидкому поширенню пожежі.

Природні катаклізми: виверження вулканів, падіння метеоритів.

Крім вищезазначених, важливу роль відіграють природні особливості певної місцевості, такі як рельєф, тип ґрунту, густота лісу, склад деревної рослинності.

Поєднання людського фактора та несприятливих природних умов створює передумови для виникнення масштабних та руйнівних лісових пожеж (https://nedogarkivska-gromada.gov.ua/news/1587716113/, 2024).

Лісівники загалом виконали заходи з протипожежної охорони, передбачені планом лісовпорядкування. Деякі з них, однак, не були реалізовані через недостатнє фінансування.

Незважаючи на це, ліси лісгоспу не схильні до високої пожежної небезпеки. Це підтверджується тим, що протягом ревізійного періоду на території лісгоспу було зафіксовано лише один випадок низової пожежі (Табл. 13, ст. 62).

Ефективність вжитих протипожежних заходів зумовлена низкою факторів:

Сприятливі природні умови: ліси лісгоспу розташовані вздовж річок, які природним чином перешкоджають поширенню вогню.

Комплексний підхід: до плану лісовпорядкування включено комплекс протипожежних заходів, таких як створення мінералізованих смуг, очищення лісових доріг, обладнання пожежних водосховищ, проведення протипожежної пропаганди серед населення.

Відповідальне ставлення лісівників: працівники лісгоспу регулярно проводять патрулювання лісових масивів, своєчасно виявляють та ліквідовують осередки загорянь.

Таблиця 13

Відомості про лісові пожежі (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Показники	**Одиниця вимірювання**	**Усього за ревізійний період**	**В т.ч. за два останні Роки**	
			2009 р.	2010 р.
1. Площа, пройдена пожежами	га	2,1	2,1	-
в т.ч. вкрита лісовою рослинністю	га	2,1	2,1	-
2. Кількість пожеж – усього	випадків	1	1	-
в т.ч. верхових	випадків			-
низових	випадків	1	1	-
підземних	випадків	-		-
3. Середня площа однієї пожежі	га	2,1	2,1	-
4. Стовбурний запас згорілої та пошкодженої деревини	тис. м^3	-		
5. Збитки від пожеж	тис. грн.	0,08	0,08	
в т.ч. витрати на гасіння	тис. грн.	0,08	0,08	
6. Витрати на охорону від пожеж	тис. грн.	124,0	15,2	8,9
7. Причини пожеж	випадків	1	1	
7.1. Необережне поводження населення з вогнем	випадків	1	1	
8. Порушення правил пожежної	випадків	48	5	-
8.1. Виявлено випадків - усього	випадків	44	5	-
8.2. Накладено штрафів	випадків гривень	44 1805,0	5 204,0	-
8.3. Стягнуто штрафів	гривень	1805,0	204,0	-

Завдяки вжитим заходам ліси лісгоспу надійно захищені від вогню. Центральною ланкою у комплексі заходів, спрямованих на посилення боротьби з лісовими пожежами, стала діяльність державної лісової охорони. Її співробітники неухильно контролювали дотримання правил пожежної безпеки в лісах, запобігали виникненню загорань, своєчасно виявляли спалахи та оперативно вживали заходів щодо їх ліквідації.

Контроль за дотриманням правил пожежної безпеки: рейди, перевірки, попередження та покарання порушників. Профілактичні заходи, попередження виникнення загорань шляхом аналізу пожежонебезпечної ситуації. Швидке реагування: чіткий план дій на випадок виникнення пожежі, оперативне гасіння загорань (Міжгірський держлісгосп, 2024).

6.2. Проблема випалювання трави та його наслідки

Випалювання сухої рослинності завдає значної шкоди довкіллю, пошкоджуючи не лише рослини, але й ґрунт, тваринний світ та здоров'я людей.

Багаторічні трави: термічне пошкодження коренів призводить до їх загибелі, що порушує структуру ґрунту та призводить до ерозії. Це може мати негативні наслідки для схилів, спричиняючи зсуви ґрунту.

Паростки дерев та чагарників: вогонь шкодить молодим рослинам, гальмуючи їх ріст та розвиток, а в деяких випадках знищуючи їх остаточно. Це негативно впливає на відновлення лісів та зменшує біорізноманіття.

Насіння: високі температури при спалюванні вбивають насіння рослин, що обмежує біорізноманіття та ускладнює природне відновлення екосистеми.

Комахи та інші дрібні тварини, що населяють верхні шари ґрунту гинуть від вогню або залишаються без притулку після знищення. Це порушує баланс екосистеми та може призвести до збільшення шкідників. Знищення органічних речовин: спалювання рослинних залишків зменшує вміст гумусу в ґрунті, що робить його менш родючим та погіршує його структуру.

Ерозія: загибель коріння та зменшення органічних речовин робить ґрунт більш схильним до ерозії, що може призвести до змивання верхнього родючого шару та забруднення водних об’єктів.

Шкідливі речовини: при спалюванні сухої рослинності виділяється велика кількість шкідливих речовин, таких як чадний газ, оксиди азоту, діоксини та інші канцерогени. Це забруднює повітря та може мати серйозні наслідки для здоров’я людей та тварин (https://mankrda.gov.ua/ekologiya-rajonu/, 2024).

ВИСНОВКИ

Філія «Міжгірське лісове господарство»: сприятливі умови для цінних порід дерев. Клімат та ґрунти філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» ідеально підходять для вирощування бука лісового, ялиці білої та ялини європейської. Ці основні лісо утворюючі породи регіону переважно зростають у сприятливих для них типах лісових угідь. Однак, наразі підприємство відчуває дефіцит у трудових та виробничих ресурсах, що може обмежувати його можливості щодо повного розкриття потенціалу цих цінних порід дерев.

Для того, щоб покращити, потрібно залучити додаткові інвестицій для модернізації обладнання та покращення умов праці, що може збільшити продуктивність та привабити більше кваліфікованих кадрів. Впровадження нових методів лісового господарства, які сприяють кращому росту та розвитку цінних порід дерев. Розширення співпраці з науковими установами для розробки нових сортів та методів вирощування цих порід. Завдяки цим крокам, філія «Міжгірське лісове господарство» може збільшити виробництво цінної деревини, зробити свій внесок у розвиток економіки регіону та зберегти унікальні природні багатства України.

Згідно з даними форми 10-ЛГ за 2022 рік, філія «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» успішно виконала план у більшості показників. Фактичні дані свідчать про незначні відхилення від запланованих, що свідчить про ефективну роботу підприємства. Варто зазначити, що витрати дещо перевищили планові показники. Це можна пояснити впливом інфляції, зростанням цін на паливо, матеріали та заробітну плату. Загалом, діяльність філії «Міжгірське лісове господарство» у 2022 році можна визнати задовільною.

Для досягнення планових показників виробничої програми на 2024 рік філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» необхідно: Ефективно реалізувати заплановану лісо продукцію. Дотримуватися ключових показників, визначених у цій роботі. З метою зниження собівартості продукції, першочергову увагу слід зосередити на оптимізації прямих та загальновиробничих витрат. Незважаючи на те, що розрахована рентабельність становить більше 29,3%, її рівень можна суттєво покращити. Це пов'язано з невисокою вартістю реалізації деревини, переважно смереки, при значних витратах на адміністративний та цеховий персонал.

Планування відіграє фундаментальну роль у діяльності філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Прогнозування фінансового стану, планування дозволяє прогнозувати фінансові показники підприємства на майбутні роки, що необхідно для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Вирішення поточних проблем, завдяки плануванню виявляються поточні проблеми та розробляються стратегії щодо їх вирішення.

Підвищення кваліфікації персоналу, планування стимулює навчання та підвищення кваліфікації працівників, що підвищує ефективність їх роботи.

Організація, координація та мотивація, планування сприяє організації, координації та мотивації праці, що забезпечує досягнення поставлених цілей.

ПІДСУМКИ

План рубок лісу було успішно виконано, а в деяких категоріях навіть перевершено. Найбільш значне зростання (на 48,9%) спостерігалося у рубках формування та оздоровлення лісів, а також інших заходах з ведення лісового господарства.

Хоча це й не схвалюється, воно має ґрунтовні причини. Більшість цих рубок були санітарними вибірковими, де терміново видаляли вітровальні, сухі, уражені шкідниками та хворобами дерева. Це робилося, щоб запобігти погіршенню санітарного та протипожежного стану лісів.

Важливо, що навіть при значних обсягах санітарних рубок, вдалося провести рубки догляду в повному обсязі.

Відповідно до законодавства, склад лісів оптимізується за допомогою рубок догляду. Розташування лісгоспу сприятливе для вирощування ялиці білої, бука лісового, ялини європейської та дуба звичайного.

Важливо зазначити, що в контексті останніх кліматичних змін смерека втрачає стійкість до довкілля й поступово зникає з лісів. Тому, для покращення їхнього якісного стану, під час рубок догляду на досліджуваному підприємстві рекомендується відмовлятися від цієї породи в більшості насаджень. Виняток становлять лише понижені ділянки з достатньою кількістю вологи, а також спеціальні плантації новорічних ялинок.

У лісах філії «Міжгірське лісове господарство» щорічно відбувається РГК в ході яких отримують 19 тисяч кубометрів деревини. Крім того, щорічно проводять санітарні рубки, що дають ще 40 тисяч кубометрів деревини. Загалом щорічний обсяг заготовленої деревини становить 60 тисяч кубометрів. **Бук лісовий** відіграє суттєву роль у забезпеченні енергоресурсами. Про це свідчить той факт, що у 2022 році структурні підрозділи філії заготовили понад 20 тисяч кубометрів деревини цієї породи.

РЕЗЮМЕ (на угорській мові)

A kutatómunka témáját a Mizshirjai Erdészet földrajzi jellemzőinek kutatása céljából választottuk ki. Az erdőgazdálkodás földrajzi jellemzőinek tanulmányozása több okból is nagyon fontos: az erdők létfontosságú szerepet játszanak a biodiverzitás megőrzésében és bolygónk éghajlatának szabályozásában; az erdészeti kutatás megadja azt a tudást, amelyre szükségünk van a fokozott figyelmet igénylő ökoszisztémák azonosításához, valamint a megőrzésükre és helyreállításukra vonatkozó intézkedések kidolgozásához; az éghajlat, a talaj, a vízkészletek és a geológiai folyamatok erdőnövekedésre és egészségre gyakorolt hatásának megértése kulcsfontosságú a hatékony erdőgazdálkodáshoz.

A «Mizshirjai erdészeti gazdaság» – kedvező feltételek területe az értékes fafajták számára. Az «Ukrajnai Erdők» Állami Gazdaság «Mizshirjai erdészeti gazdaságának» éghajlata és talaja ideális az erdei bükk, közönséges jegenyefenyő és lucfenyő termesztésére. A térség főbb erdőalkotó fajai elsősorban a számukra kedvező erdőterületeken nőnek.

A 10-LH formanyomtatvány 2022-es adatai szerint az «Ukrajnai Erdők» Állami Gazdaság «Mizshirjai erdészeti gazdaság» fiókrészlege a legtöbb mutatóban sikeresen teljesítette az előirányzott tervet. A tényleges adatok a tervezettől kisebb eltéréseket jeleznek, ami a vállalat hatékony működését jelzi. Érdemes megjegyezni, hogy a kiadások kismértékben meghaladták a tervezett mutatókat. Ez az infláció, az üzemanyag, az anyagok és a bérek áremelkedésével magyarázható. Általánosságban elmondható, hogy a «Mizshirjai erdészeti gazdaság» fiókrészleg tevékenysége 2022-ben kielégítőnek tekinthető. A termelési költségek csökkentése érdekében elsősorban a közvetlen és általános termelési költségek optimalizálására összpontosítottak. Annak ellenére, hogy a számított jövedelmezőség több mint 29,3%, a szintet jelentősen meg lehet emelni. Ez kapcsolatban van a fa, főleg lucfenyő értékesítésének alacsony költségével, valamint jelentős költségekkel jár az adminisztráció és a részlegek munkásainak fenntartása.

A «Mizshirjai erdészeti gazdaság» erdeiben minden évben sor kerül fakitermelésre a fő kitermelési területen, amelynek során 19 ezer köbméter fát vágnak ki. Emellett évente egészségügyi fakivágást is végeznek, ami további 40 000 köbméter faanyagot jelent. Általában a kitermelt fa éves mennyisége 60 000 köbméter. Az erdei bükk jelentős szerepet játszik az energetikai erőforrások biztosításában. Ezt bizonyítja, hogy 2022-ben a vállalat szerkezeti egységei több mint 20 000 köbméter fát termeltek ki ebből a fafajtából.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бльок Н.В. Про деякі питання трудової міграції в Україні. Вісник Національного університету Львівська політехніка. Юридичні науки, 2016.№ 837.С. 175–180 (дата звернення: 2023).

2. Кадастрова карта Міжгір'я, (дата звернення: 2022).

3. Міжгірська ЗОШ, (дата звернення: 2023).

4. Міжгірська селищна рада, (дата звернення: 2022).

5. Міжгірське лісове господарство. URL: https://mdlg.com.ua/ (дата звернення: 29.11.2023, 21:50).

6. Міжгірський держлісгосп, (дата звернення: 2024).

7. Мікловда В.П.,Пітюлич М.І. Трудова міграція населення Закарпаття в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України, 2013. № 3. С. 324–332 (дата звернення: 2023).

8. Google Earth (дата звернення: 2022).

9. https://dateandtime.info/uk/citycoordinates.php?id=701299 (дата звернення: 18.02. 2023).

10. https://horizont-al.com, (дата звернення: 2022).

11. https://uk.wikipedia.org/wiki/Головна_сторінка, 03.05.2024, 19:40)

12. https://vkarpaty.org.ua/karpaty-menu/riky-karpat/ (дата звернення: 18.02. 2023).

13. https://www.google.com/search, (дата звернення: 2022).

14. https://zaktour.gov.ua/rayon/mizhgirrya (дата звернення: 2021).

15. https://xn--c1afrs9etbc.com, (дата звернення: 2023).

16. https://geoknigi.com, (дата звернення: 2023).

17. https://www.google.com, (дата звернення: 2021).

18. https://mistaua.com (дата звернення: 18.02. 2023).

19. https://mdlg.com.ua/pro-gospodarstvo/, 29.11.2023, 19:29).

20. https://studopedia.su/17_12695_derzhavnogo-komitetu-lisovogo-gospodarstva.html, ст.11,2024)

21. https://www.wikidata.uk-ua.nina.az, (дата звернення: 29.11.2023, 21: 25).

22. https://geografiamozil2.jimdofree.com/головна/клімат-україни//, (дата звернення: 2024).

23. https://nedogarkivska-gromada.gov.ua/news/1587716113/ (дата звернення: 01.05.2024, 17:40).

24. https://mankrda.gov.ua/ekologiya-rajonu/chomu-ne-mozhna-spaljuvati-travu-ta-sternju-nepopravni-naslidki-dlya-prirodi-i-zdorovya-ljudini/ (дата звернення: 01.05.2024, 17:40).

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

Рис. 1. Селище Міжгір'я 10
Рис. 2. Вид Міжгірського району на карті гуглу 11
Рис. 3. Річка Ріка з Теребле-Ріцькою ГЕС 13
Рис. 4. Карта ґрунтів Міжгір'я 14
Рис. 5. Давня фотографія околиць Міжгір'я 16
Рис. 6. Загальноосвітня школа 1-3 ступенів №1 19
Рис. 7. Населення Міжгір'я 20
Рис. 8. Народжуваність населення селища Міжгір'я (на 1000 осіб) 20
Рис. 9. Смертність населення селища Міжгір'я (на 1000 осіб) 21
Рис. 10. Природний приріст населення селища Міжгір'я (на 1000 осіб) 22
Рис. 11. Схема розташування Філії «Міжгірське лісове господарство» 28
Рис. 12. Схема поділу лісів на категорії у Вучківському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» 32
Рис. 13. Схема поділу лісів на категорії у Запереділянському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» 33
Рис. 14. Схема поділу лісів на категорії у Міжгірському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» 34
Рис. 15. Схема поділу лісів на категорії у Верхньобистрянському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» 35
Рис. 16. Схема поділу лісів на категорії у Майданському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» 36
Рис. 17. Схема поділу лісів на категорії у Лопушнянському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» 37
Рис. 18. Схема поділу лісів на категорії у Ізківському лісництві Філії «Міжгірське лісове господарство» 38
Рис. 19. Аналіз обсягів виконання планових завдань зі всіх рубок (за площею) по філії «Міжгірське лісове господарство» ДП «Ліси України» за даними 2022 р 44

СПИСОК ТАБЛИЦЬ

Таблиця 1. Адміністративно-організаційна структура Філії «Міжгірське лісове господарство» 26
Таблиця 2. Розподіл лісів Філії «Міжгірське лісове господарство» за територіальними громадами 27
Таблиця 3. Поділ лісів Філії «Міжгірське лісове господарство» на категорії 29
Таблиця 4. Основні кліматичні показники кліматичних умов району розташування підприємства 41
Таблиця 5. Виробнича програма 46
Таблиця 6. Розрахунок об'єму РФОЛ 48
Таблиця 7. Розрахунок площі догляду за лісовими культурами в переводі на однократний 49
Таблиця 8. Розрахунок необхідної кількості посадкового матеріалу 50
Таблиця 9. Розрахунок площі лісового розсадника та необхідної кількості лісового насіння 50
Таблиця 10. Основні показники проведеного лісовпорядкування 55
Таблиця 11. Схемі захисту лісових насаджень 56
Таблиця 12. Виконання проекту рубок головного користування (площа- га; запас- тис. $м^3$) 59
Таблиця 13. Відомості про лісові пожежі 62

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Аналіз виконання виробничого плану з лісового господарства ДП « Міжгірське ЛГ» за 2022 рік (Міжгірський держлісгосп, 2024).

Заходи	Одиниці виміру	ПЛАН		ФАКТИЧНО		Відхилення			
		Обсяг	сума витрат, тис. грн	обсяг	сума витрат, тис. грн	об'єм		сума витрат	
						натуральні показники	%	натуральні показники	%
Рубки догляду за лісом (а + б + в + г)	**га**	**196,1**		**221,2**		25,1	11,3		
з них	**куб. м**	**3184**	**1123,4**	**3953**	**1492,4**	769	19,5	369	24,7
а) освітлення	га	31,80		33,20		1,4	4,2		
	куб.м	313,00	124,00	323,00	159,10	10	3,1	35,1	22,1
б) прочищення	га	128,50		140,00		11,5	8,2		
	куб.м	1508,00	541,50	1652,00	629,20	144	8,7	87,7	13,9
в) проріджування	га	13,80		15,30		1,5	9,8		
	куб.м	302,00	104,60	129,00	48,20	-173	-134,1	-56,4	-117,0
г) прохідні рубки	га	22,00		32,70		10,7	32,7		
	куб.м	1061,00	353,30	1849,00	655,90	788	42,6	302,6	46,1
Інші види рубок, формування і оздоровлення лісів та інші заходи, пов'язані з веденням лісо-вого господарства всього, з них:	**га**	**374,50**		**547,2**		172,7	31,6		
	куб. м	**51835**	**9721,60**	**72708**	**14157,30**	20873	28,7	4435,7	31,3
1. Санітарні – всього (а + б)	**га**	**374,50**		**546,8**		172,3	31,5		
	куб. м	**31387**	**9673,60**	**46920**	**14145,3**	15533	33,1	4471,7	31,6
а) вибіркові санітарні рубки	га	313,40		466,20		152,8	32,8		
	куб.м	10939,00	3479,10	21172,00	5970,80	10233	48,3	2491,7	41,7
б) суцільні	га	61,10		80,60		19,5			

санітарні рубки	куб.м	20448,00	6194,50	25748,00	8174,50	5300		1980	
2. Інші заходи, не пов'язані з веденням лісового господарства	га			0,40		0,4	100,0		
	куб.м		48,00	40,00	12,00	40	100,0	-36	-300,0
Разом по підрозділу 1.2	т грн		**10845,0**		**15649,7**			4804,7	30,7

ПОДЯКА

Від щирого серця хочу висловити свою щиру подяку своєму науковому керівнику, Тібору Йосиповичу за неоціненну допомогу та підтримку у написанні кваліфікаційної роботи. Ваші ґрунтовні знання, досвід та мудрі поради відіграли вирішальну роль у моєму дослідженні. Ви не лише спрямовували мене на правильний шлях, а й завжди були готові допомогти з будь-яким питанням, яке в мене виникало. Я щиро вдячна за Вашу терплячість, вміння чітко та лаконічно пояснювати складні моменти, а також за Вашу віру в мої можливості. Завдяки Вам, я не лише написала кваліфікаційну роботу, але й здобула цінні знання та навички, які, безсумнівно, стануть мені у пригоді в майбутньому. Окремо хочу подякувати Вам за те, що Ви завжди вірили в мене та мої здібності. Ваша підтримка давала мені сил і впевненості у власних силах, навіть тоді, коли я стикалась з труднощами. Я безмежно вдячна Вам за те, що саме Ви стали моїм науковим керівником.

Також окремо хочу подякувати робітникам державного підприємства «Міжгірське лісництво», які допомагали та шукали потрібну мені інформацію. Це дуже сильно мені допомогло в написанні моєї роботи.

Хочу ще подякувати своєму батькові, який також допомагав мені, ходив зі мною в підприємство, пояснював та завжди підбадьорював.

ДЕКЛАРАЦІЯ

Я, що підписалася нижче, Іванина Світлана, студентка спеціальності «Географія», заявляю, що це моя бакалаврська робота. Я підготувала її в Інституті Ференца Ракоці II, для того щоб отримати диплом.

Я заявляю, що не захищала бакалаврську роботу раніше в іншому закладі, і це є результатом власної роботи, і використовувала лише цитовані джерела (література, інструменти тощо).

Я даю згоду на те, що дипломна робота буде розміщена у бібліотеці Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II серед доступних для запозичення книг.

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:
ІВАНИНА СВІТЛАНА МИХАЙЛІВНА.pdf

Ким подано:
Стефан Молнар Д.

Дата перевірки:
2024-05-29 11:02:02

Дата звіту:
2024-05-29 11:23:04

Ким перевірено:
I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:
76

Кількість слів:
13504

Схожість 13%	Збіг: **38 джерела**	Вилучено: **0 джерела**
Інтернет: **32 джерела**	DOI: **0 джерела**	База даних: **0 джерела**
Перефразовування 4%	Кількість: **33 джерела**	Перефразовано: **683 слова**
Цитування 12%	Цитування: **136**	Всього використано слів: 3118
Включення 1%	Кількість: **4 включення**	Всього використано слів: **82**
Питання 0%	Замінені символи: **0**	Інший сценарій: **17 слова**